

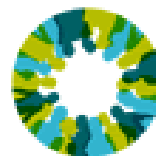
***Derde
voortgangsrapportage***

***december 2009 –
april 2010***

Nederlands
Jeugd
instituut

Regionale aanpak kindermishandeling

Derde voortgangsrapportage

december 2009 – april 2010

Nederlands Jeugdinstituut
Utrecht

15 april 2010

Klaas Kooijman
Ria Schouten
Mariska de Baat
Peter van der Linden

Inhoud

Voorwoord	7
Samenvatting: ontwikkelingen november 2009 – april 2010	9
1. Landelijke beeld:	11
Regionale aanpak kindermishandeling in kaart gebracht	11
Startfoto Regionale aanpak kindermishandeling	12
Regionaal werkplan	16
Regionaal handelingsprotocol.....	20
Regionaal scholingsplan	24
Voortgang algemeen	28
2. Ontwikkelingen per regio	33
3. Good practices: een overzicht	43
4. Focus op het werkveld onderwijs	49
5. Activiteiten en plannen in 2010 (en verder)	53
6. Conclusies	57
Bijlage 1: Tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010	61
Bijlage 2: Tabel planning en prognose mijlpalen.....	63
Bijlage 3: Meldprotocol kindermishandeling in het onderwijs in kaart gebracht	71

Voorwoord

Het project Regionale aanpak van kindermishandeling beoogt de ontwikkeling van een samenhangende en effectieve aanpak van kindermishandeling in Nederland. De inzet is dat eind 2010 in heel Nederland – verdeeld over 37 regio's – een sluitende aanpak is gerealiseerd, waarbij centrumgemeenten, regiogemeenten en provincies / grootstedelijke regio's met elkaar samenwerken. Deze sluitende aanpak moet leiden tot het zoveel mogelijk voorkómen van kindermishandeling, zo snel mogelijk signaleren en onderzoeken van vermoedens en waar nodig het stoppen beperken van de schadelijke gevolgen.

Dit is de derde voortgangsrapportage van het Nederlands Jeugdinstituut aan het programmaministerie voor Jeugd en Gezin over de voortgang van de Regionale aanpak kindermishandeling. Twee eerdere voortgangsrapportages werden respectievelijk in maart 2009 en november 2009 aangeboden aan het programmaministerie. De nu voorliggende *update* bestrijkt de periode december 2009 tot medio april 2010 en is gebaseerd op diverse bronnen:

- De maandrapportages van de implementatieadviseurs over de ontwikkelingen per regio, per medio maart 2010;
- Regionale werkplannen, voor zover deze nu bij het Nederlands Jeugdinstituut zijn aangeleverd;
- Een overzicht van de good practices of 'pareltjes' die vanuit de regio's zijn verzameld en die ook zijn geplaatst op www.aanpakkindermishandeling.nl of inmiddels zijn beschreven in de Nieuwsbrief Regionale aanpak kindermishandeling.

In de rapportage treft u onder andere aan:

- Een samenvatting van de ontwikkelingen sinds de tweede voortgangsrapportage (dus vanaf december 2009);
- Geactualiseerde landkaartjes met toelichtingen, die op hoofdpunten (de zogenaamde 'mijlpalen') laten zien hoe het met de voortgang van de Regionale aanpak kindermishandeling in de 37 regio's is gesteld;
- Per regio/centrumgemeente een overzicht van de ontwikkelingen, mede op basis van gegevens uit de regionale werkplannen;
- Een overzicht van wat de regio's zelf en de implementatieadviseurs aanmerken als *good practices*;
- Een specifieke analyse van de activiteiten die er in het kader van de Regionale aanpak kindermishandeling worden ondernomen in of met het onderwijsveld. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van gegevens uit de NJi-Monitor Leerlingenzorg en Zorg- en adviesteams;
- De hoofdpunten uit de eindrapportage van de startfoto's die in alle regio's zijn gemaakt. Bij deze startfoto's gaat het om een meting die regiocoördinatoren in hun eigen regio hebben uitgevoerd bij aanvang van hun werkzaamheden, als opmaat naar een regionaal werkplan. Deze volledige eindrapportage van de startfoto's is beschikbaar op de website www.aanpakkindermishandeling.nl.
- Conclusies en een blik vooruit naar de verdere ontwikkelingen in 2010. Hierbij komt ook aan de orde hoe resultaten van de Regionale aanpak kindermishandeling na 2010 geborgd kunnen worden;

Opvallend in deze rapportage is dat de stroomversnelling in de regionale aanpak van kindermishandeling, die in de tweede voortgangsrapportage werd geconstateerd, zich in de huidige rapportageperiode heeft voortgezet. Het eerste jaar van het project stond in het teken van 'fundamenten leggen' – organiseren projectstructuur, aanstellen regiocoördinator, maken van de startfoto. Het tweede jaar werd gekenmerkt door 'het gebouw in de steigers zetten' – startfoto's afronden, regionale werkplannen maken met betrokken partijen en het ten uitvoer brengen van de eerste activiteiten, onder andere op het gebied van scholing en verbeterde samenwerking. Nu in het derde jaar zien we dat in bijna alle regio's werkplannen gereed zijn en grotendeels bestuurlijk goedgekeurd, dat activiteiten in uitvoering zijn genomen en dat hierbij sprake is van ontwikkelingen op het hele zorgcontinuüm. Daarbij zijn er ook initiatieven die juist op het gebied van 'over grenzen heen werken' interessant of vernieuwend zijn. In dit rapport zult u dan ook veel van deze activiteiten beschreven zien.

Alle partijen hebben daar in de afgelopen periode hard aan meegewerkt. Vooral de coördinatoren, gemeenten en betrokken instellingen in de 37 regio's zelf, die in het afgelopen half jaar veel arbeid hebben verricht om in hun regio een goede en sluitende regionale aanpak van kindermishandeling te creëren.

In de volgende, vierde voortgangsrapportage (oktober 2010) hopen wij te laten zien of en hoe deze ontwikkelingen zich hebben voortgezet en tot welke resultaten dit heeft geleid. Begin 2011 wordt de eindrapportage van het project opgeleverd.

Samenvatting: ontwikkelingen november 2009 – april 2010

De ontwikkelingen in de 37 regio's¹ gaan onverminderd snel. Deze voortgangsrapportage van april 2010 geeft een beeld dat in feite per week verandert.

Het programmaministerie voor Jeugd en Gezin verwacht van de regio's dat zij de volgende zaken uitvoeren:

- opzetten van een regionale projectstructuur met een regionale stuurgroep
- aanstellen van een regiocoördinator
- uitvoeren van een startfoto Regionale aanpak kindermishandeling
- opstellen en uitvoeren van een werkplan Regionale aanpak kindermishandeling
- opstellen en in uitvoering nemen van een regionaal handelingsprotocol kindermishandeling
- opstellen en in uitvoering nemen van een regionaal scholingsplan kindermishandeling

Per april 2010 is de stand van zaken te geven voor deze procesafspraken als volgt:

- In elke regio is een *projectstructuur* vormgegeven die zich richt op de Regionale aanpak van kindermishandeling, waarin de relevante partijen deelnemen. Daarbij zijn er uiteraard verschillen in de positionering en samenstelling van de regionale stuurgroep en in de mate van aansluiting bij bestaande structuren voor de aanpak van huiselijk geweld en de vorming van Centra voor Jeugd en Gezin.
- Eveneens is in elke regio een *regiocoördinator* Regionale aanpak kindermishandeling aangesteld.
- Alle regio's hebben nu een *startfoto* gemaakt met behulp van de Checklist startfoto regionale aanpak kindermishandeling. In november 2009 gold dit nog voor 32 van de 37 regio's.
- Van de 37 regio's hebben er 36 een *werkplan* Regionale aanpak kindermishandeling gereed, waarvan 30 bestuurlijk zijn goedgekeurd. In november waren dit er nog respectievelijk 21 en 11. Overigens zal niet in alle regio's een formele bestuurlijke goedkeuring aan de orde zijn, omdat verantwoordelijkheden in dezen zijn gedelegeerd naar de regionale stuurgroep.
- Wat betreft de ontwikkeling van een *regionaal handelingsprotocol* kindermishandeling lijken de verschuivingen minder spectaculair. Nu hebben 31 regio's een regionaal handelingsprotocol in voorbereiding en 5 regio's hebben dit in uitvoering genomen (in november respectievelijk 32 en 0). Dit kan mogelijk worden verklaard uit het feit dat veel regio's hebben gewacht op het gereedkomen van het Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Men streeft naar een goede integratie van dit model in al bestaande of in ontwikkeling zijnde ketenafspraken rond CJG, aanpak huiselijk geweld, verwijzindex, zorgcoördinatie, Veiligheidshuis en trajecten zoals Kindspoor. In elke regio wordt dus gezocht naar het 'RAAK-proof' maken van deze samenwerkingsafspraken en –structuren.
- Ten aanzien van *regionale scholingsplannen* zien we dat nu in 17 regio's een dergelijk plan inmiddels gereed en in uitvoering is (in november 8 regio's). Waar in november

---

¹ Hoewel formeel sprake is van 35 regio's/centrumgemeenten, spreken wij in deze rapportage van 37 regio's. Twee centrumgemeenten zijn opgesplitst in twee regio's: Arnhem in de regio's Arnhem en Achterhoek, Zwolle in IJsselland en Noord-Veluwe.

nog 7 regio's op dit punt geen duidelijke actie hadden ondernomen, geldt dit nu nog maar voor 1 regio. De doelgroepen en aanpakken van de scholing zijn divers. Veelgenoemde doelgroepen zijn de kinderopvang en het onderwijs. Dit zijn belangrijke sectoren, omdat vanuit de regionale startfoto's is gebleken dat reguliere scholing met name in deze werkvelden ontbreekt.

1. Landelijke beeld:

Regionale aanpak kindermishandeling in kaart gebracht

Op de volgende pagina's is de voortgang van de Regionale aanpak kindermishandeling overzichtelijk op landkaarten van Nederland weergegeven. Hiermee wordt in een oogopslag duidelijk hoe de stand van zaken is wat betreft belangrijke ontwikkelingen en mijlpalen. Vervolgens is er per landkaart een korte toelichting gegeven.

Startfoto Regionale aanpak kindermishandeling

Startfoto Regionale aanpak kindermishandeling

Stand van zaken:

Alle regio's hebben de startfoto gereed.

(Zie ook Bijlage 1, tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010, kolom 2).

Voor alle 37 regio's is een vragenlijst *Checklist Startfoto* ontwikkeld. Het doel van deze checklist was de regiocoördinatoren te helpen om in hun eigen regio – waar gewenst voor alle regiogemeenten afzonderlijk - de aanvangssituatie wat betreft de aanpak van kindermishandeling in kaart te brengen. Daarbij vormde de startfoto ook een hulpmiddel om per regio een door alle partijen gedragen inzicht te genereren in prioriteiten voor gewenste acties, als aanzet voor het regionale werkplan.

Een samenvatting van de resultaten

Het Nederlands Jeugdinstuut heeft een uitgebreide eindrapportage gepubliceerd van alle tot maart 2010 aangeleverde regionale startfoto's (zie voor het volledige rapport www.aanpakkindermishandeling.nl).

Deze samenvatting van de eindrapportage van de startfoto's roept de vraag op hoe het er *nu* mee staat in de regio's. In deze voortgangsrapportage kan die vraag slechts deels beantwoord worden, maar in de eindrapportage van de Regionale aanpak 2008-2010 zal dat gebeuren op basis van een eindmeting.

De eindrapportage van de *startfoto's* geeft een beeld van de uitgangssituatie in de regio's wat betreft de aanpak van kindermishandeling, bij aanvang van het project. Hierbij dient de lezer er rekening mee te houden dat de informatie is gebaseerd op oordelen van de regiocoördinatoren en de door hen geraadpleegde informanten/respondenten.

Het overgrote deel van de startfoto's is gemaakt in de periode najaar 2008 – eerste helft van 2009.

Hieronder geven we enkele samenvattende conclusies. We ordenen deze op de volgende interventieniveaus:

- Preventie voor iedereen en voor risicogezinnen
- Interventies bij vroege signalen
- Reacties op vermoedens en constatering: geprotocolleerd werken, ketensamenwerking, hulpverlening en veiligheidstaxatie

1. Preventie

Preventie voor iedereen

Bij de start van het project Regionale aanpak kindermishandeling konden we in de regio's, voor wat betreft de twee specifieke preventiethema's waarover wij rapporteren, spreken van een weinig rooskleurige uitgangssituatie.

Slechts in zes regio's werden (in een klein deel van de gemeenten) *alle* ouders voorgelicht over geweldloos opvoeden en/of over het Shaken Baby Syndroom. Bovendien waren er in verhouding weinig regio's waar deze voorlichtingsactiviteiten in ontwikkeling waren.

Naar alle waarschijnlijkheid komt in deze situatie in de komende jaren verbetering, want het grootste deel van de regio's gaf aan in het kader van de Regionale aanpak kindermishandeling actie te willen op dit punt. De meeste regio's zagen het als een (toekomstige) taak van de

jeugdgezondheidszorg om ouders voor te lichten over onderwerpen als geweldloos opvoeden en/of het Shaken Baby Syndroom.

Preventie voor risicogezinnen

De ontplooiing van preventieactiviteiten voor risicogezinnen was in de regio's weliswaar verder gevorderd dan de algemene preventieactiviteiten, maar ook hier gaf het algehele beeld nog weinig reden tot tevredenheid.

Vooraf op de activiteit 'Screening van alle vrouwen tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte van hun kind om de meest extreme risico's op kindermishandeling zo vroeg mogelijk te signaleren' werd slecht gescoord. Er waren slechts twee regio's waar in alle gemeenten en twaalf regio's waar in een deel van de gemeenten *alle* vrouwen werden gescreend. Daarnaast waren er zestien regio's waar initiatieven werden ontplooid om de screening te ontwikkelen. De meeste regio's zagen de screening als een taak van verloskundigen, kraamzorg en jeugdgezondheidszorg.

Ook het gebruik van een instrument voor de taxatie van veiligheidsrisico's bij kinderen in *alle* situaties waarin een interventie wordt overwogen was nog geen gemeengoed. In zes regio's gebeurde dit in een deel van de gemeenten. Instrumenten die het meest werden gebruikt waren de LIRIK (Licht Instrument Risicotaxatie Kindermishandeling) of de CARE-NL (Child Abuse Risk Evaluation-Nederland). Hoopgevend was dat het gebruik van een risicotaxatie-instrument in 25 regio's bij aanvang van het project al op enige schaal in ontwikkeling was.

2. Interventies bij vroege signalen

In het kader van interventies bij vroege signalen is gevraagd of professionals die met ouders en kinderen werken, regelmatig geschoold werden in het signaleren van en handelen bij kindermishandeling. De professionals in de jeugdgezondheidszorg werden in vergelijking met andere werksoorten (onderwijs, kinderopvang, jeugdwelzijnswerk, maatschappelijk werk, algemene gezondheidszorg) het meest regelmatig geschoold. Ook de jeugdzorg (bureaus jeugdzorg en Advies- en Meldpunten Kindermishandeling) liet een positief beeld zien; in een groot deel van de regio's vond regelmatige scholing plaats. In de toelichting op de antwoorden viel op dat in de meeste werksoorten, met uitzondering van de jeugdgezondheidszorg en de jeugdzorg, incidenteel werd geschoold. Er was grote behoefte aan meer structurele scholing; bijna alle regio's waren van plan dit punt aan te pakken.

3. Reacties op vermoedens en constatering

3.1 Geprotocolleerd werken

We zagen dat in bijna alle regio's in een deel van de gemeenten of een deel van de sectoren/instellingen een *meldcode of protocol kindermishandeling* in gebruik of in ontwikkeling was. Koplopers in het gebruik van een meldcode of protocol kindermishandeling waren de jeugdgezondheidszorg, de (geestelijke) gezondheidszorg en de jeugdzorg. Hetzelfde beeld zagen we als het gaat om *regelmatige scholing* van medewerkers van instellingen in het toepassen van de meldcode of het protocol. Kortom: op dit gebied zagen we veel activiteiten, die echter veelal niet dekkend waren voor de hele regio (alle gemeenten en alle instellingen). Het overgrote deel van de regio's gaf aan op dit punt nog verder actie te wensen.

Een *regionaal handelingsprotocol*, waarin onderlinge taken en samenwerking zijn vastgelegd, kwam nog relatief weinig voor. Slechts in één regio bestond dit voor alle regiogemeenten, in iets meer dan de helft van de regio's was een handelingsprotocol in een deel van de gemeenten in

gebruik of in ontwikkeling. In het overgrote deel van de regio's had men behoefte aan verdere actie op dit punt. Hierbij waren er, blijkens de toelichtingen, de volgende prioriteiten: (gezamenlijke) scholing, het actief uitvoeren van convenanten en het beleidsmatig inbedden van vaak nog persoonsgebonden samenwerking op casusniveau.

In het overgrote deel van de regio's was in de ziekenhuizen een *checklist* (zoals het SPUTOVAMO-formulier) in gebruik of in ontwikkeling om alle kinderen met verwondingen of medische klachten te screenen op de mogelijkheid van kindermishandeling. Aan het gebruik van een checklist was in bijna alle gevallen gekoppeld dat artsen en verpleegkundigen ook volgens een protocol handelden.

3.2 Ketensamenwerking

In bijna alle regio's waren in een groot deel van de gemeenten *samenwerkingsafspraken tussen AMK, politie en OM* aanwezig of in ontwikkeling. Het *vastleggen* van deze afspraken was echter nog minder ver gevorderd, dit was in tweederde van de regio's het geval of in ontwikkeling. Het merendeel van de regio's zei in de ontwikkeling van zorgaanbod aan te sluiten bij de *landelijke trajecten LAAK en Beter Beschermd*. Echter, slechts de helft van de regio's haalde op dat moment geheel of gedeeltelijk de binnen Beter Beschermd vastgestelde *normen* voor de maximale tijdsduur van het traject van melding van kindermishandeling tot de start van een jeugdbeschermingsmaatregel. In bijna alle regio's was een *casuïstiekoverleg tussen AMK, bureau jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming* aanwezig of in ontwikkeling. Geconcludeerd kan worden dat in de meeste regio's op dit gebied (het organiseren van een korte, slagvaardige keten) ontwikkelingen gaande waren, maar dat er nog wel verbeteringen mogelijk waren, met name wat betreft het verkorten van de doorlooptijd en het vastleggen van samenwerkingsafspraken tussen AMK, politie en OM.

3.3 Hulpverlening

Hulpverlening volgens het *'wraparound'* model vond in slechts vijf regio's in de helft van de gemeenten plaats. In 21 regio's was er sprake van een gedeeltelijke *'wraparound'* aanpak of was deze aanpak in ontwikkeling. Voor de behandeling van mishandelende ouders waren eveneens in slechts vijf regio's in iets meer dan de helft van de gemeenten effectieve interventies beschikbaar. In dertien regio's was de beschikbaarheid van effectieve interventies in ontwikkeling.

Een van de redenen waarom niet gewerkt werd volgens het *'wraparound model'* was onbekendheid met zowel het model als met bewezen effectieve interventies. Interventies die in diverse regio's werden ingezet waren: Multi Systeem Therapie, Parent Child Interaction Therapy, *Pathways* (module van Triple P), agressie-regulatietrainingen en Eigen Kracht.

3.4 Veiligheidstaxatie

Driekwart van de regio's werkte (in een deel van de gemeenten) met of ontwikkelde een methode van gestructureerde besluitvorming om de veiligheid van kinderen te beoordelen tijdens het hele traject van melding tot afsluiting van de hulp. Instrumenten en werkwijzen hiervoor waren met name in gebruik bij bureau jeugdzorg, het AMK, de Raad voor de Kinderbescherming en de politie. Methoden van gestructureerde besluitvorming waarmee werd gewerkt in de regio's waren ORBA (Onderzoek, Risicotaxatie en Besluitvorming Advies- en Meldpunten Kindermishandeling) en *Signs of Safety*.

Regionaal werkplan

Regionaal werkplan

Stand van zaken:

In 36 regio's (97%) is een regionaal werkplan gereed voor uitvoering. In 30 van de 36 regio's is het werkplan formeel bestuurlijk geaccordeerd (in november waren dit nog 11 regio's). Dit wil zeggen dat het werkplan formeel door de relevante en betrokken bestuurlijke colleges is goedgekeurd. Het traject voor bestuurlijke goedkeuring verschilt per regio. Een formele bestuurlijke goedkeuring zal overigens niet in alle regio's noodzakelijk plaatsvinden, omdat de stuurgroep hiervoor de verantwoordelijkheid gedelegeerd heeft gekregen. Eén regio (Nijmegen) heeft het werkplan nog in voorbereiding.

(Zie ook Bijlage 1, tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010, kolom 3).

Voor een uitgebreid overzicht van de werkplannen verwijzen we naar de voortgangsrapportage van november 2009. Daar worden per regio gedetailleerd de actiepunten uit de werkplannen beschreven. Samenvattend zien we dat praktisch alle regio's aandacht besteden aan de onderstaande punten:

- Invoeren van een regionale meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Aansluiten van de meldcode op (al bestaande) afspraken voor samenwerking en zorgcoördinatie, gekoppeld aan zowel de aanpak van huiselijk geweld als aan de CJG-ontwikkeling en de ontwikkeling van een verwijsindex.
- Hiermee samenhangend: verbeteren van de ketensamenwerking en duidelijke afspraken over zorgaanbod en -routes tussen voorzieningen. Met andere woorden: het 'RAAK-proof' maken van o.a. het CJG en het Advies- en Steunpunt Huiselijk geweld, zodat voor de sluitende aanpak van kindermishandeling belangrijke punten in de structuur van deze organisaties zijn opgenomen.
- Scholen van professionals voor het invoeren van en werken met de meldcode. Hierbij hoort ook het optimaliseren van deskundigheid en vaardigheden op het gebied van signaleren en gespreksvoering. Overigens vindt scholing op het gebied van vroegsignalering ook breder plaats (dus los van een meldcode), meer algemeen gericht op het vroegtijdig herkennen van opvoedings- en ontwikkelingsproblematiek en het bieden van ondersteuning aan ouders en kinderen. Als doelgroepen zien we bijna overal veel aandacht voor kinderopvang en onderwijs. Andere veel genoemde doelgroepen zijn huisartsen en jeugdgezondheidszorg. Soms zijn er specifieke doelgroepen, zoals hulpverleners in de GGZ en verslavingszorg voor volwassenen.
- Optimaliseren van het hele zorgcontinuüm. Daarbij verschillen de accenten per regio.
  - In sommige regio's is er bijvoorbeeld expliciete aandacht voor de rol van ziekenhuizen (o.a. Den Haag, Utrecht, Enschede) door de invoering van een signaleringsinstrument (op afdelingen Spoedeisende Hulp of breder), een handelingsprotocol en afspraken over melden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.
  - In andere regio's zien we aandacht voor preventieve interventies, zoals voorlichting door kraamverzorgenden aan ouders over het *Shaken Baby* Syndroom, vroegsignalering van risicosituaties door verloskundigen en/of gynaecologen, de interventie Baby-Extra voor ouders met psychiatrische of verslavingsproblematiek of VoorZorg voor (aanstaande) ouders met diverse sociale of psychische problemen.

- In weer andere regio's is er aandacht voor het verbeteren van specifiek zorgaanbod. Bijvoorbeeld door Eigen Kracht conferenties, ondersteuning voor kinderen van asielzoekers, of ondersteuning van kinderen van volwassen cliënten in de GGZ of verslavingszorg.
- Daarbij is er ook toenemende aandacht voor de veiligheidsituatie van kinderen, o.a. door trajecten Kindspoor, maar ook door de inzet van risico- of veiligheidstaxatie-instrumenten en een methodiek als *Signs for Safety*.
- Tenslotte ligt in meerdere regio's het accent sterk op verbetering van samenwerken door de keten heen, bijvoorbeeld door het invoeren van (digitale) protocollen en routekaarten, door regulier (casuïstiek)overleg tussen uitvoerend werkers van diverse instellingen, door het bij organisaties aanstellen en creëren van een regionaal netwerk van aandachtsfunctionarissen of door samenwerking aan te gaan met relatief onbekende partners, zoals bijvoorbeeld een woningbouwvereniging.

Regionaal handelingsprotocol

Regionaal handelingsprotocol

Stand van zaken:

Het merendeel van de regio's (n=31; 83,8%) heeft een regionaal handelingsprotocol in voorbereiding of ontwikkeling. Vijf regio's (13,5%) hebben inmiddels een regionaal handelingsprotocol in uitvoering genomen. Eén regio heeft nog geen concrete actie ingezet om een regionaal handelingsprotocol te ontwikkelen.

(Zie ook Bijlage 1, tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010, kolom 4).

Bij een regionaal handelingsprotocol gaat het om regionale samenwerkingsafspraken, vastgelegd met alle bij de aanpak van kindermishandeling betrokken partijen, over de vragen: 'Wie doet wat wanneer en is waarvoor verantwoordelijk?' en 'Wie voert de regie op beleids- en uitvoeringsniveau?' Een compleet regionaal handelingsprotocol *Sluitende aanpak kindermishandeling* bevat de volgende componenten:

1. Op beleidsniveau: samenwerkingafspraken en een convenant Regionale aanpak kindermishandeling.
2. Op uitvoeringsniveau:
  - (Samenwerkings)afspraken over signaleren en risicotaxatie, handelen bij zorgen en vermoedens, verwijzen, toeleiden en terugkoppelen, advies vragen en melden en zorgcoördinatie;
  - Een regionale meldcode (gericht op handelen bij een vermoeden van kindermishandeling);
  - Handelingsprotocollen voor de diverse betrokken instellingen.
3. Afspraken over implementatie: zorgen dat het werkt (o.a. door scholing, monitoring en evaluatie).

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een handreiking voor de regio's gemaakt voor het 'op maat' maken van een regionaal handelingsprotocol. De handreiking is voorzien van een checklist en veel informatie over al bestaande landelijke en regionale meldcodes, convenanten etc. Dit alles is beschikbaar op www.aanpakkindermishandeling.nl.

Bij de vijf regio's die een regionaal handelingsprotocol in uitvoering hebben genomen (Arnhem, Breda, Eindhoven, Venlo, Vlissingen), zien we dat dit onderdeel verschillende invullingen heeft gekregen. Deze verschillen hebben te maken met het zo goed mogelijk willen aansluiten bij hetgeen regionaal al geregeld is en bij de behoeften die de betrokken partijen hebben om hierop aanvullend nog extra zaken vast te leggen.

- In Arnhem wordt het regionale handelingsprotocol kindermishandeling geïntegreerd met bindende afspraken die in CJG-verband worden gemaakt. Het gaat hierbij onder andere om een meldcode die aansluit op het al bestaande regionaal model zorgcoördinatie.
- In Breda betreft het regionaal handelingsprotocol een convenant dat is ondertekend door alle relevante kernpartners voor een regionale meldcode, gebaseerd op het model van de Rotterdamse meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- In Eindhoven wordt het regionale handelingsprotocol gevormd door een protocol kindermishandeling plus een werkboek, dat is kortgesloten met professionals van het CJG en ambtenaren Onderwijs en Jeugd.
- In Venlo betreft het regionaal handelingsprotocol een set van regionale samenwerkingsafspraken betreffende kindermishandeling en een bijbehorende routekaart.

- In Vlissingen is bij de invulling van het regionaal handelingsprotocol gekozen voor een model van bestaande samenwerkingsafspraken (het 'Zeeuwse model'), dat regelmatig door de regiocoördinator wordt geëvalueerd en wordt bezien op de noodzaak tot bijstelling. Kern van de samenwerkingafspraken rond kindermishandeling wordt gevormd door de *Signs of Safety* methode. Vrijwel alle samenwerkingspartners denken en handelen vanuit dit kader, hetgeen de samenwerking op alle fronten ten goede komt, men spreekt dezelfde taal. Dit is de reden waarom er geen behoefte bestaat aan een nieuw/ander regionaal handelingsprotocol; de bestaande middelen volstaan.

De wettelijk verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Belangrijke componenten van een regionaal handelingsprotocol zijn een regionale meldcode en handelingsprotocollen van instellingen. In december 2009 heeft het ministerie van VWS het Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling gepubliceerd. Dit basismodel is geschreven voor functionarissen die binnen een instelling, organisatie of praktijk een meldcode op gaan stellen. Met behulp van dit basismodel kan een meldcode op maat gemaakt worden van de betreffende organisatie of praktijk. Het beschikbaar hebben van en werken volgens een meldcode wordt wettelijk verplicht gesteld voor instellingen en professionals in de volgende sectoren: gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie en politie.

In reactie op de publicatie van het basismodel zijn in diverse regio's betrokken partijen inmiddels begonnen met de ontwikkeling en/of invoering van een eigen (provinciale of regionale) meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, of met de aanpassing van bestaande meldcodes/protocollen aan het nieuwe basismodel. Belangrijk onderdeel van de invoering is scholing voor professionals.

Enkele voorbeelden van ontwikkeling en invoering van een meldcode:

- In centrumgemeente Almere wordt gewerkt aan een digitale meldcode/stappenplan 'Zorgelijke opvoed- en opgroeisituaties' (Zorgoog), waaronder huiselijk geweld en kindermishandeling. De dummy is gereed en wordt besproken met veldpartners en coördinatoren CJG. Deze meldcode/stappenplan is onderdeel van scholing voor professionals.
- In Den Bosch is een vragenlijst 'Meldcode kindermishandeling en deskundigheidsbevordering aanpak kindermishandeling' uitgezet in de sectoren PO, VO, (V)SO en MBO, om te bepalen in hoeverre deze werkvelden een meldcode hebben en welke scholingsbehoefte zij hebben. Hieruit blijkt dat ongeveer de helft van de organisaties geen meldcode heeft en niet structureel aan deskundigheidsbevordering doet. Op beide vlakken wil Den Bosch (verder) actie ondernemen.
- In Den Haag is het beleidsoverleg huiselijk geweld voornemens bij de herijking van het bestaande convenant huiselijk geweld in april 2010 de nieuwe meldcode toe te voegen. Verdere uitrol naar de partners zal in de loop van 2010 plaatsvinden.
- In Utrecht is een werkgroep met vertegenwoordigers van beide ASHG's (Amersfoort en Utrecht), gemeenten, maatschappelijk werk en Bureau Jeugdzorg/AMK gestart met het opstellen van een provinciale meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Vervolgstappen zijn een implementatietraject en digitalisering van de meldcode.
- In Zuid-Holland heeft JSO (expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding) voor verschillende doelgroepen een branchegerichte meldcode ontwikkeld. Op dit moment zijn de eerste twee meldcodes gereed: voor kinderopvang (kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang en peuterspeelzalen) en het basisonderwijs. De meldcodes voor de gastouderopvang, het voortgezet en speciaal onderwijs volgen de komende maanden. Bij de meldcodes hoort een uitgebreide

handleiding met daarin informatie over de verschillende vormen van kindermishandeling, een overzicht en checklist van mogelijke signalen, de werkwijze van het AMK, tips voor de gespreksvoering met ouder en kind, het beroepsgeheim in relatie tot de meldplicht en relevante adressen en links. De meldcodes zijn te downloaden via www.jso.nl.

- In Noord-Holland (Amsterdam, Haarlem, Hilversum, Zaanstad, Alkmaar, Den Helder) hebben de regio's afspraken gemaakt om de drie al bestaande regionale protocollen kindermishandeling (voor Amsterdam, Zaanstad en Noord-Holland) aan te passen en in lijn te krijgen met het actuele Basismodel meldcode.

- In Zeeland loopt een inventarisatie naar bestaande/aanwezige meldcodes. Binnen diverse instellingen wordt werk gemaakt van scholing en specifieke deskundigheidsbevordering. De regiocoördinator Regionale aanpak kindermishandeling maakt een overzicht en stemt verdere acties af.

Regionaal scholingsplan

Regionaal scholingsplan

Stand van zaken:

Ruim de helft van alle regio's (n=19; 51,4%) heeft op dit moment een regionaal scholingsplan in voorbereiding. Daarnaast hebben zeventien regio's (45,9%) inmiddels een regionaal scholingsplan in uitvoering genomen. Eén regio (2,7%) heeft nog geen regionaal scholingsplan in ontwikkeling genomen.

(Zie ook Bijlage 1, tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010, kolom 5).

Opvallende punten uit de scholingsplannen die inmiddels in uitvoering zijn genomen:

- In *Almere* wordt gewerkt aan scholing met een digitaal handboek CJG/RAAK, door middel van e-learning van *The Next Page* van de Augeo Foundation. De meldcode en het handelingsprotocol zijn onderdeel van de scholing.
- In *Amersfoort* wordt in 2010 voorrang gegeven aan scholing die zich richt op signaleren/handelen, gesprekstechnieken en het gebruik van de meldcode en de Verwijsindex. Prioriteit wordt gegeven aan scholing van het onderwijs, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en de frontoffice medewerkers van de CJG's.
- In *Breda* is een scholingsaanbod ontwikkeld dat regiobreed wordt aangeboden en de eerste trainingen zijn gegeven. Daaruit is gebleken dat de trainingen onvoldoende aansloten bij de leervragen van de deelnemers. De training wordt, in overleg met het veld, aangepast.
- In 2010 wordt in *Den Bosch* een serie voorlichtingen gegeven over de taken van het onderwijs en hun rol in het netwerk bij de aanpak van kindermishandeling. Deze voorlichtingen zijn gebaseerd op een vragenlijstonderzoek in 2009 in onder meer het onderwijsveld (PO, VO, SO en MBO). Ook worden bestaande netwerken in het onderwijsveld geïnformeerd over o.a. de aanpak van kindermishandeling, meldcode, deskundigheidsbevordering en het betrekken van verschillende beroepsgroepen zoals schoolmaatschappelijk werkers. Daarnaast zijn in het kader van de CJG-ontwikkeling 1100 leerkrachten in het reguliere PO geschoold op vroegsignalering en aanpak van kindermishandeling, en worden voor het VO activiteiten voorbereid.
- In *Den Helder* is één van de uitgangspunten dat alle instellingen de deskundigheidsbevordering van de eigen instelling organiseren. Zij moeten er dan ook zelf voor zorgen dat de professionals met het instellingsprotocol kindermishandeling/huiselijk geweld kunnen werken. De Regionale aanpak kindermishandeling geeft hieraan een scholingsimpuls in 2010.
- In *Dordrecht* zijn er gesprekken gaande met JSO over de ontwikkeling van scholingsaanbod met betrekking tot de Verwijsindex.
- In *Eindhoven* is een map samengesteld met het scholingsaanbod dat in de regio aanwezig is. Uitwerking van het speerpunt 'scholing' richt zich met name op een train-de-trainers traject voor coördinatoren in het onderwijs (hiervan zijn inmiddels twee pilots uitgevoerd), en het maken van een planning van uit te voeren scholingen: wie doet wat wanneer.
- In *Enschede* is het een scholingsplan in uitvoering gericht op training van vroegtijdig signaleren en *Triple P*. Gefaciliteerd door de provincie Overijssel en breed aangeboden aan kinderopvang, peuterspeelzalen en basisscholen. Dit vindt plaats in afstemming met de procesafspraken die in deze regio zijn gemaakt rond de ontwikkeling van het CJG.

- *Gouda* is inmiddels gestart met een training *Omgaan met vermoedens van kindermishandeling* voor peuterspeelzalen en kinderopvang, en heeft scholing voor het onderwijs in voorbereiding.
- In *Groningen* hebben het basisonderwijs en voortgezet onderwijs een centrale plaats in het scholingsplan. Een belangrijk onderdeel van de scholing is het werken met de meldcode.
- In *Helmond* zijn aanbieders van scholing gekozen voor een aantal sectoren/beroepsgroepen. Voor de sector basisonderwijs is een verdiepingsmodule kindermishandeling in het scholingscurriculum ontwikkeld. Er wordt op dit moment volop uitvoering gegeven aan de training van intern begeleiders binnen het onderwijs. Het aanbod bestaat uit een basistraining, een training gespreksvoering, alsmede een IB-studiemap en een gratis lespakket voor midden- en bovenbouw voor training van leerkrachten binnen de eigen school. Dit gaat in samenwerking met de provinciale ondersteuningsorganisatie K2 en met gebruik van de ervaringen met dit model in Eindhoven.
- In *Leeuwarden* is een basistraining *Preventie en aanpak kindermishandeling* in afstemming/samenwerking met het CJG van start gegaan.
- *Leiden* is gestart met scholing voor peuterspeelzalen en kinderopvang en intern begeleiders van het basisonderwijs. Voor beroepsgroepen in de gezondheidszorg zijn scholingen in voorbereiding.
- In de provincie *Limburg* gaat men met hogescholen actie ondernemen om de aanpak van kindermishandeling (preventie, signaleren, handelen) als onderdeel in te voegen in de opleiding Social Work en andere agogische opleidingen.
- In de provincie *Limburg* wordt een breed scala aan activiteiten op het gebied van deskundigheidsbevordering aangeboden. Binnen het werkveld onderwijs is het aanbod in eerste instantie gericht op het primair onderwijs. Het aanbod voor het voortgezet onderwijs volgt nog. Verder is er ook aanbod voor: verloskundigen, kinderopvang, peuterspeelzalen, jeugdhulpverlening, jeugdzorg, huisartsen en paramedici.
- Vermeldenswaard is dat de gemeente *Tilburg* de komende periode 1 miljoen euro uittrekt voor een omvangrijk scholingsplan. Dit gaat, met subsidie van de provincie, in de vorm van een aanbestedingsproject. Het eerste traject, voor de sector kinderopvang, is gestart in maart 2010. De twee volgende trajecten zijn: hulpverleners (start najaar 2010) en onderwijs (naar verwachting schooljaar 2010/2011).
- In *Vlissingen* is een overzicht samengesteld met het scholingsaanbod dat in de regio aanwezig is. Activiteiten van de Regionale aanpak kindermishandeling met betrekking tot structurele deskundigheidsbevordering worden hierop afgestemd.
- In *Zaanstad* is afgesproken de basistraining huiselijk geweld te verbreden naar een basistraining huiselijk geweld/kindermishandeling. De training wordt uitgebreid van drie naar vier dagdelen.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een Databank Bij- en Nascholing (DANS) beschikbaar op internet, waarbinnen een specifiek overzicht is opgenomen van na- en bijscholing op het gebied van de aanpak van kindermishandeling. Regio's kunnen deze databank raadplegen als zij op zoek zijn naar deskundige (eventueel gecertificeerde) scholingsaanbieders. Zie hiervoor www.aanpakkindermishandeling.nl.

Voortgang algemeen

Voortgang algemeen

Stand van zaken:

Hier gaat het om een oordeel dat de implementatieadviseurs van het Nederlands Jeugdinstituut geven over het tempo en de inhoudelijke kwaliteit van de ontwikkelingen in de betreffende regio.

(Zie ook Bijlage 1, tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010, kolom 6).

Het overgrote deel van de regio's (n=28; 75,7%) wordt door de implementatieadviseurs beoordeeld als 'regulier'. In deze categorie hebben regio's de startfoto afgerond, hebben zij het werkplan gereed en in uitvoering, en is men ook vaak al vergevorderd met de voorbereiding van het regionale handelingsprotocol en regionale scholingsplan, of heeft men dit in uitvoering genomen

Vier regio's (10,8%) worden door de implementatieadviseurs beoordeeld als 'voorloper'. Dit geldt voor de regiogemeenten Eindhoven, Helmond, Leeuwarden en Vlissingen. De term 'voorloper' hangt per gemeente samen met verschillende zaken:

- *Leeuwarden:* In deze centrumgemeente is de regiocoördinator vrij laat, in maart 2009, gestart. Inmiddels zijn verschillende zaken echter zeer voortvarend aangepakt: er is een projectteam geformeerd onder leiding van de centrumgemeenten met grotere gemeenten en provincie plus tal van veldorganisaties. Goede verbindingen zijn gelegd met verschillende initiatieven (ontwikkelen scholingsaanbod) en bestaande structuren. Er wordt nauw aangesloten bij de CJG-ontwikkeling in de provincie, onder andere door de uitvoering van de startfoto te koppelen aan een enquête over de CJG-ontwikkeling. Intussen is de uitvoering van scholingen van start gegaan, die in december 2009 door deelnemers als goed tot zeer goed is beoordeeld. Dit scholingsplan van Leeuwarden wordt in andere regio's als voorbeeld genomen. In maart 2010 is een delegatie met vertegenwoordigers van landelijke en regionale overheden en NGO's uit Kenia ontvangen voor een werkbezoek aan provinciehuis, vrouwenopvang Fier Fryslân en een Brede School.
- *Eindhoven:* deze centrumgemeente is al zeer ver met het uitwerken van een aantal actiepunten uit het regionaal werkplan. Met name geeft men uitvoering aan het verzorgen van train-de-trainers werkwijze gericht op zorgcoördinatoren, voor scholing van uitvoerend werkers. De randgemeenten zijn via een regionaal startcongres betrokken en worden verantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering van de verschillende speerpunten. Werkgroepen geven vorm aan die uitvoering. De kracht van de voortgang van de Regionale aanpak kindermishandeling in Eindhoven ligt in het feit dat deze aanpak is geïntegreerd in het totale Eindhovense jeugdbeleid en goed aansluit bij de daar bestaande zorgstructuur (o.a. SPIL-centra en casuoverleg aansluitend op CJG's). Het thema staat op ieders kaart en er zijn korte lijnen.
- *Helmond:* deze centrumgemeente had als een van de eerste de startfoto afgerond en vertaald in een aantal concrete speerpunten op de verschillende niveaus van het zorgcontinuüm. Er is een breed samengesteld, actieve stuurgroep. Het werkplan is in uitvoering, evenals het regionale scholingsplan, waarbij de Eindhovense train-de-trainer aanpak wordt gevolgd. Helmond is betrokken bij twee interessante landelijke pilots op het gebied van respectievelijk preventie van Shaken Baby Syndrome en vroegsignalering door verloskundigen en gynaecologen van risicosituaties bij zwangere vrouwen. De regiocoördinator informeert en

activeert de betrokken partners in de regio onder andere door het uitbrengen van regionale nieuwsbrieven over de aanpak van kindermishandeling.

- *Vlissingen*: in mei 2009 is de startfoto gemaakt tijdens een bijeenkomst van een zeer breed samengestelde groep deelnemers uit het veld van jeugdzorg en jeugd beleid in Zeeland. Hierbij is gebruik gemaakt van het interactief softwaresysteem Denkdok. In kleine groepen met deelnemers uit alle relevante geledingen werd de startfoto ingevuld en uitkomsten direct verwerkt en gepresenteerd. Hiermee is een goed draagvlak voor de regionale aanpak gecreëerd. Het werkplan is inmiddels gereed, en regionaal handelingsprotocol en scholingsplan zijn in uitvoering. De regiocoördinator investeert in diverse netwerken, ook op provinciaal niveau, zodat de Regionale aanpak kindermishandeling integraal onderdeel wordt van het gemeentelijk en provinciaal jeugd beleid in Zeeland. Begin maart 2010 verscheen een fraaie gezamenlijke nieuwsbrief over de aanpak van huiselijk geweld in Zeeland, de Regionale aanpak kindermishandeling en het project Veilige Start (risicosignalering en hulpaanbod bij zwangerschap), ter illustratie van de gezamenlijke aanpak van deze problematiek in de provincie.

Eén regio (Nijmegen) wordt benoemd als 'later gestart'. De regiocoördinator is hier pas in juni 2009 aangesteld. Deze regio is hard bezig met het maken van een inhaalslag, actief ondersteund door de implementatieadviseur en gebruikmakend van bestaande goed lopende overlegstructuren in de regio. De regiocoördinator blijft in dienst tot juni 2012 en zal dus ook na 2010 in de regio blijven werken aan het realiseren van een Regionale aanpak kindermishandeling en de daarbij horende mijlpalen.

Waar bij eerdere voortgangsrapportages sprake was van regio's waar vertragingen ontstonden of zaken minder voorspoedig liepen, heeft het Nederlands Jeugdinstituut in overleg met het programmaministerie voor Jeugd en Gezin steeds moeite gedaan om de betreffende regio weer op het gewenste tijdspad te krijgen. Dit gebeurde onder andere door een actieve ondersteuning van de regiocoördinator en andere spelers in de regio door de implementatieadviseur, en door in een aantal gevallen een beroep te doen op de landelijke Stuurgroep Regionale aanpak kindermishandeling onder leiding van mr. Ivo Opstelten. Getuige de huidige stand van zaken is dit succesvol verlopen. Ook in het verdere verloop van 2010 zal het Nederlands Jeugdinstituut hierop alert blijven en het programmaministerie hierover informeren.

In Bijlage 2, tabel planning en prognose mijlpalen, staat een overzicht van de inschattingen die implementatieadviseurs en regiocoördinatoren per regio maken van het al dan niet bereiken van de mijlpalen in 2010 en de verwachte data dat deze mijlpalen bereikt zullen worden. Hieruit blijkt het volgende:

Aanstelling regiocoördinator na 2010?

- In 12 van de 37 regio's loopt de aanstelling van de regiocoördinator door tot een datum in 2011, in één daarvan (Nijmegen) zelfs tot in 2012
- In 11 van de 37 regio's is niet bekend of de aanstelling van de regiocoördinator nog doorloopt na 2010
- In 12 regio's loopt de aanstelling van de regiocoördinator niet door na 2010
- In twee regio's is verlenging na 2010 in aanvraag.

Planning/prognose regionale werkplannen

Zoals ook vermeld in bijlage 1, zijn in alle regio's op één na de werkplannen gereed. Het werkplan van Nijmegen is naar verwachting najaar 2010 gereed.

Planning/prognose regionaal handelingsprotocol

Vijf regio's hebben een regionaal handelingsprotocol gereed en in uitvoering. Van de overige 32 regio's geven er 24 een prognosedatum waarop men verwacht dat dit product gereed zal zijn. In alle gevallen op één na verwacht men dit product nog in 2010 gereed te hebben. Van 8 regio's is de prognose nog niet duidelijk.

Planning/prognose regionaal scholingsplan

In totaal 17 regio's hebben hun scholingsplan gereed en in uitvoering. Van de overige 20 regio's verwachten er 17 dit plan nog in 2010 gereed te hebben, één regio in 2011 en van twee regio's is de prognose nog niet duidelijk.

2. Ontwikkelingen per regio

In dit hoofdstuk wordt per regio ingegaan op twee punten. Ten eerste de stand van zaken ten aanzien van procesafspraken/mijlpalen. Het gaat daarbij om de volgende zaken:

- Startfoto;
- Regionaal werkplan;
- Regionaal handelingsprotocol;
- Regionaal scholingsplan.

Ten tweede worden nog andere inhoudelijke interessante ontwikkelingen of *good practices* nader beschreven, zoals de implementatieadviseurs die aangeven in hun maandrapportages. De peildatum voor de hier beschreven ontwikkelingen is 12 april 2010.

In tegenstelling tot de vorige voortgangsrapportage (november 2009) is nu geen enquête uitgezet onder de centrumgemeenten/regio's zelf. Dit zal wel weer gebeuren voor de volgende rapportage in oktober 2010. Onderstaande informatie is dus gebaseerd op de reguliere maandrapportages van de regiocoördinatoren en implementatieadviseurs.

Alkmaar

De startfoto is in Alkmaar gereed sinds maart 2009. Het regionale werkplan is gereed en vastgesteld sinds november 2009. Het regionale handelingsprotocol en regionaal scholingsplan zijn beide in voorbereiding. De regiocoördinator maakt momenteel een ronde langs alle partners in de hulpverlening en maakt daar afspraken over scholing en protocollen. Na deze ronde zal er een extern bureau worden ingeschakeld om het handelingsprotocol te schrijven. In de maandrapportage worden daarnaast twee andere belangrijke acties genoemd. Allereerst werken de regiocoördinatoren in Noord Holland samen aan een dekkend netwerk van aandachtsfunctionarissen. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt om reeds bestaande protocollen aan te passen en in lijn te krijgen met het basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Almere

De startfoto is in Almere gereed sinds het eerste kwartaal van 2009. Het werkplan is gereed en in oktober 2009 bestuurlijk goedgekeurd door de regionale stuurgroep. Het regionale handelingsprotocol is in concept gereed. De planning is dat er in het voorjaar van 2010 een convenant hierover wordt getekend. Het regionaal scholingsplan is in uitvoering zoals afgesproken. Als goede ontwikkeling wordt genoemd dat de scholing voor de Regionale aanpak kindermishandeling en het Centrum voor Jeugd en Gezin gezamenlijk wordt uitgevoerd. Voor professionals komt er een digitale meldcode beschikbaar in het virtueel CJG. De digitale meldcode is voorzien van ondersteunende informatie, zoals formulieren en afspraken.

Amersfoort

Amersfoort is later gestart (maart 2009 werd de regiocoördinator aangesteld), maar heeft een inhaalslag gemaakt. De startfoto is afgerond in december 2009. Het regionale werkplan is gereed en de bestuurders zijn akkoord met de vier hoofdlijnen van het werkplan:

1. Opstellen en implementeren van een gezamenlijke meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld.

2. Aansluiten van de aanpak kindermishandeling op de aanpak huiselijk geweld (aandacht voor vroegsignalering).
3. De borging van de Regionale aanpak kindermishandeling binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin.
4. Het opstellen en uitvoeren van een scholingsplan.

In 2010 wordt voorrang gegeven aan het opstellen en implementeren van de meldcode alsmede aan scholing die zich richt op signaleren, handelen, gesprekstechnieken en het gebruik van de meldcode en de Verwijs Index Risicjongeren. Prioriteit wordt gegeven aan de scholing van het onderwijs, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en de frontoffice medewerkers van de Centra voor Jeugd en Gezin. Verder blijft de coördinator verbinden en versterken door informatie-uitwisseling, het geven van advies en presentaties, als ook aan het promoten en arrangeren van samenwerking.

Amsterdam-Amstelland

De startfoto is in Amsterdam al sinds februari 2009 gereed. Ook ligt er een definitieve versie van het regionale werkplan. Het regionale handelingsprotocol en het regionale scholingsplan zijn beide nog in voorbereiding. In de maandrapportage van de implementatieadviseur wordt per actiepoint (cursief weergegeven) de voortgang toegelicht.

1. *Preventie*; er is een voorstel geschreven voor de campagne wtkanikdoen.nl. Dit voorstel moet nog bestuurlijk worden goedgekeurd.
2. *Eén route voor professionals*; reeds bestaande protocollen worden in Noord-Holland aangepast en in lijn gebracht met het basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
3. *Scholing van professionals*; er is een concept scholingsplan gereed. Dit plan moet nog worden besproken met de werkgroep.
4. *Verbetering van het zorgaanbod*; het zorgaanbod voor kinderen bij kindermishandeling en huiselijk geweld is in kaart gebracht. Het onderzoeksrapport is in voorbereiding. Half april zal er een expertmeeting plaatsvinden over dit thema.

Apeldoorn

De Apeldoornse startfoto is klaar sinds april 2009, en het regionale werkplan is bestuurlijk goedgekeurd en in uitvoering. Het regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor een breed scholingstraject in volle gang.

Arnhem

De startfoto van Arnhem is gereed sinds juni 2009. Het regionaal werkplan is gereed en bestuurlijk goedgekeurd in februari 2010. Het regionaal handelingsprotocol kindermishandeling is geïntegreerd met bindende afspraken die in CJG-verband zijn gemaakt. Ook voor de voorbereiding van de scholing wordt er collectief opgetrokken vanuit het CJG. Het scholingsplan zal dan ook onderdeel zijn van de scholingsplannen voor de backoffice van het CJG.

Arnhem-Achterhoek

De startfoto in deze regio is gereed sinds augustus 2009. Het regionaal werkplan is gereed en bestuurlijk goedgekeurd in februari 2010. De voorbereidingen voor het scholingsplan zijn in volle gang. Er is in het veld een vragenlijst uitgezet. De antwoorden dienen als input voor het plan. De verwachting is dat het scholingsplan in april gereed is. Half april is er een

werkbijeenkomst van de regionale stuurgroep. Daarin zal een eerste aanzet tot het regionaal handelingsprotocol worden gedaan.

Breda

De startfoto van Breda is in september 2009 definitief door de stuurgroep vastgesteld. Het regionaal handelingsprotocol en scholingsplan zijn in voorbereiding en beiden gedeeltelijk in uitvoering. Na eerdere problemen in de samenwerking tussen beleidsmedewerker en regiocoördinator is per 1 januari 2010 een projectassistent aangesteld, die de beleidsambtenaar ondersteunt bij het traject rond huiselijk geweld en kindermishandeling. De stuurgroep van de Regionale Aanpak moet opnieuw worden geformeerd en deze zal deel gaan uitmaken van de stuurgroep Huiselijk Geweld. Er is een scholingsaanbod aan het onderwijs gedaan, dat na evaluatie bij het veld, wordt aangepast. In het scholingsaanbod komt onder meer de regionale meldcode kindermishandeling aan bod, die is gebaseerd op de Rotterdamse meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Delft

De startfoto is in Delft afgerond in mei 2009. Er is op 1 februari 2010 een nieuwe regiocoördinator aangesteld. Het regionale werkplan is gereed en bestuurlijk goedgekeurd in maart 2010. Er zijn in het werkplan een aantal prioriteiten opgenomen:

1. Borging van de aandacht voor het onderwerp kindermishandeling
2. Invoeren, actualiseren en implementeren van de meldcode ten aanzien van kindermishandeling en huiselijk geweld binnen professionele instellingen.
3. Deskundigheidsbevordering en scholing ten behoeve van het signaleren en handelen met betrekking tot kindermishandeling, de verplichte meldcode en het regionale handelingsprotocol
4. Ontwikkelen en implementeren van een handelingsprotocol
5. Samenwerking in de keten bevorderen met als doel een sluitende aanpak rondom kindermishandeling.

Het regionaal handelingsprotocol en het regionaal scholingsplan zijn in voorbereiding.

Den Bosch

De startfoto van 's-Hertogenbosch is gereed sinds april 2009. Het regionale werkplan is gereed en bestuurlijk goed ontvangen, maar moet financieel nog worden goedgekeurd. Een regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding, evenals een regionaal scholingsplan. De betrokken werkgroepen beogen eind 2010 in ieder geval een goed concept van beide documenten gereed te hebben. Het scholingsplan is gedeeltelijk ook al in uitvoering, met name in het veld van kinderopvang en onderwijs. De Regionale aanpak kindermishandeling in deze regio loopt door in 2011, de regiocoördinator is aangesteld tot augustus 2011 en werkstructuur en werkgroepen zullen daarna in principe zelfstandig doorgaan.

Den Haag

De startfoto van Den Haag is afgerond in april 2009. Het regionale werkplan is in concept gereed. Er zijn een aantal speerpunten vastgesteld:

1. Maatschappelijk norm ten aanzien van kindermishandeling vaststellen
2. Universele screening van kinderen op (risico's voor) kindermishandeling op verschillende leeftijden
3. Samenwerking en ketenzorg

4. Toerusting van professionals met een meldcode en scholing
5. Mobilisering en draagvlakverwerving
6. Effectieve interventies kracht bijzetten

De eerste twee speerpunten hebben daarin prioriteit. Het regionaal handelingsprotocol en regionaal scholingsplan zijn beide in voorbereiding. De regiocoördinator heeft contact gehad met de beleidsmedewerkers Jeugd en Zorg en de projectleiders van de verschillende CJG's in iedere gemeente. Met behulp van deze informatie zal er per gemeente een plan van aanpak worden gemaakt. Belangrijke aandachtspunten zijn daarbij: aansluiting op het CJG, implementatie van de meldcode en het scholingsplan. Bij het tot stand komen van het scholingsplan is het ontbreken van financiële ondersteuning vanuit RAAK aan de organisaties een struikelblok om deskundigheidsbevordering op korte termijn te realiseren.

Den Helder / Kop van Noord-Holland

De startfoto van Den Helder was in juni 2009 gereed. Het regionale werkplan is eveneens in definitieve versie gereed en bestuurlijk goedgekeurd. Het regionale scholingsplan is in uitvoering en het regionale handelingsprotocol is nog in voorbereiding. Er is in Den Helder een aantal actiepunten opgesteld. De voortgang van deze actiepunten (cursief weergegeven) is als volgt.

1. *Het CJG is 'RAAK-proof'*; er is voor het CJG handboek een richtlijn ontwikkeld over de aanpak van kindermishandeling. Er moeten nog afspraken worden gemaakt over de implementatie ervan.
2. *Het ASHG is 'RAAK-proof'*; eind januari 2010 is het traject 'Huiselijk Geweld, dat pakken we samen aan' gestart. Hierin vindt op casuïstiek niveau afstemming plaats over kindermishandeling tussen het AMK en het ASHG.
3. *Voorlichting en deskundigheidsbevordering betreffende de meldcode*; op 5 november 2009 is er gestart met een voorlichting binnen het dagelijks bestuur BOJOZ. Vervolgens wordt dit per sector verder opgepakt.
4. *Analyse van het hulpaanbod*; momenteel wordt er verkend wat het aanbod is in de regio Noord-Holland Noord.
5. *Intercollegiale uitwisseling en communicatie*; er is momenteel een plan in voorbereiding om de aandachtsfunctionarissen jaarlijks bijeen te laten komen. Op een gesloten deel van de website zouden ze dan ook informatie met elkaar kunnen uitwisselen.

Dordrecht

De startfoto van Dordrecht is gereed sinds april 2009. Het regionale werkplan is definitief gereed en bestuurlijk goedgekeurd in juni 2009. Het scholingsplan is in uitvoering. De mogelijkheden voor het verdiepen van het scholingsplan worden momenteel onderzocht, onder andere wat betreft een betere samenwerking tussen onderwijs, jeugdgezondheidszorg en AMK. Het handelingsprotocol is nog in voorbereiding. Interessante ontwikkelingen in deze regio betreffen onder andere de vorming van een multidisciplinair team (MDT) met deelname vanuit o.a. GGD, ziekenhuis, GGZ en Bureau Jeugdzorg/AMK voor gezamenlijke bespreking van casuïstiek, en de instelling van werkgroepen voor afstemming in het werken met risicotaxatie-instrumenten.

Ede

De startfoto van Ede is klaar sinds juni 2009. Het regionale werkplan is in definitieve versie gereed en bestuurlijk vastgesteld in december 2009. Zowel het regionaal handelingsprotocol als het regionaal scholingsplan zijn in voorbereiding. Voor beiden wordt aangehaakt bij de bestaande structuur rond de aanpak van huiselijk geweld. Het regionaal handelingsprotocol kindermishandeling zal worden toegevoegd aan het protocol huiselijk geweld. Jaarlijks worden er in het kader van huiselijk geweld ook scholingstrajecten georganiseerd. In 2010 zullen deze trajecten in het teken van kindermishandeling staan.

Eindhoven

De startfoto is gereed en werd vastgesteld op een regionaal congres Regionale aanpak kindermishandeling op 26 maart 2009. Het regionale werkplan is gereed, bestuurlijk vastgesteld in de regionale stuurgroep kindermishandeling en in uitvoering. Ook het regionaal handelingsprotocol en scholingsplan zijn al in uitvoering. Met name de scholing voor het basis- en voortgezet onderwijs is sterk in uitvoering. Wat betreft (vroegtijdige) interventies wordt in Eindhoven gewerkt aan de invoering van Triple P en aan continuering van de interventie Baby-extra. De voortgang in Eindhoven verloopt volgens planning. Er is echter wel nog een knelpunt, namelijk de financiële onderbouwing en borging.

Emmen

De startfoto van Emmen was in oktober 2009 gereed. Het werkplan is op 11 november 2009 bestuurlijk goedgekeurd en in februari 2010 vastgesteld in de Regiegroep Huiselijk Geweld. Zowel het regionaal handelingsprotocol als het regionaal scholingsplan zijn nog in voorbereiding. De taak en functie van de coördinator Regionale aanpak kindermishandeling maken in Emmen deel uit van het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG). De belangrijkste speerpunten in Drenthe zijn:

1. Scholing van professionals
2. Invoering van meldcode en regionaal handelingsprotocol; aansluiting van bestaande protocollen bij het bestaande protocol huiselijk geweld
3. Borging aanpak kindermishandeling in de Centra voor Jeugd en Gezin

Op al deze gebieden vinden diverse activiteiten plaats, onder andere een e-learning traject kindermishandeling (van Augeo) bij het Wilhelmina Ziekenhuis in Assen, en informatie over die aanpak voor verloskundigen en huisartsen.

Enschede

De startfoto van Enschede is gereed sinds juli 2009. Het regionale werkplan is in februari goedgekeurd in de stuurgroep CJG Twente. De Regionale aanpak kindermishandeling is namelijk gekoppeld aan het regionale project Centra voor Jeugd en Gezin Twente. Er zijn CJG werkgroepen geformeerd, waaronder ook een werkgroep RAAK. Deze werkgroep heeft vooral tot taak om de prioriteiten van RAAK te bewaken en monitoren. Het regionale handelingsprotocol is in voorbereiding en het scholingsplan is reeds in uitvoering. Er vindt een provinciebrede training plaats over vroegtijdig signaleren (deze wordt nu uitgebreid naar het speciaal onderwijs en vrijwilligers). Dit wordt gekoppeld aan rondetafel-bijeenkomsten met casuïstiekbesprekingen voor versterking van de ketensamenwerking. Er wordt gewerkt aan borging van de RAAK-aanpak binnen het CJG Twente, door een aanstelling van de RAAK-oördinator binnen het CJG, doorlopend in 2011.

Gouda

De startfoto van Gouda is gereed sinds februari 2009. Het regionale werkplan is in definitieve versie gereed, bestuurlijk goedgekeurd en diverse onderdelen zijn in uitvoering. Bestuurlijke goedkeuring heeft plaatsgevonden door de stuurgroep Huiselijk geweld Hollands Midden, waarin de gemeenten in Hollands Midden vertegenwoordigd zijn. De stuurgroep is dezelfde als die van regio Zuid-Holland Noord met centrumgemeente Leiden. Het regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding. Het scholingsplan is in concept klaar en wordt in een pilot uitgetoetst. Scholing voor peuterspeelzalen en kinderopvang is reeds gestart, voor het onderwijs is scholing in voorbereiding. De implementatieadviseur geeft aan dat er diverse grote en complexe processen naast elkaar lopen in de regio – zoals CJG-vorming, Regionale aanpak kindermishandeling, Kindspoor, aanpak Huiselijk Geweld, Veiligheidshuis, de ontwikkeling van een nieuwe sector publieke zorg voor jeugd 0-19 jaar en zorginnovatietrajecten. In al deze processen is samenwerking een belangrijke voorwaarde voor het slagen van het geheel. Sturing op samenhang heeft op dit moment dan ook prioriteit in Gouda.

Groningen

Groningen heeft de startfoto gereed sinds juni 2009. Het regionale werkplan is in december 2009 na een lang besluitvormingsproces bestuurlijk goedgekeurd en is vanaf januari 2010 in uitvoering. Het regionaal scholingsplan en het regionaal handelingsprotocol zijn nog in voorbereiding. Naar verwachting zal het samenwerkingsconvenant van de verwijzingsindex het regionaal handelingsprotocol worden. De Regionale aanpak kindermishandeling heeft in Groningen wel vertraging opgelopen door afwezigheid van de regiocoördinator. Zij heeft na haar ziekteperiode besloten om de werkzaamheden voor de Regionale aanpak kindermishandeling te stoppen. Vanaf half maart is er een nieuwe regiocoördinator gestart. Het Nederlands Jeugdinstituut levert tot juni 2010 extra inzet om de opgelopen vertragingen in te lopen.

Haarlem

De Haarlemse startfoto is gereed sinds september 2009. Het regionale werkplan is sinds februari 2010 gereed en bestuurlijk goedgekeurd. Er wordt in de Regionale aanpak kindermishandeling steeds meer aansluiting gezocht bij de aanpak van huiselijk geweld. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een gezamenlijk scholingsplan van aandachtsfunctionarissen. De scholingsbehoefte zal per instelling in kaart worden gebracht door de aandachtsfunctionaris. Het regionale handelingsprotocol is nog in voorbereiding. Daarnaast hebben de regiocoördinatoren in Noord-Holland afspraken gemaakt om reeds bestaande protocollen aan te passen en in lijn te krijgen met het basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Heerlen

De startfoto van Heerlen is klaar sinds juli 2009. Ook het regionale werkplan is in definitieve versie gereed. Het scholingsplan maakt impliciet onderdeel uit van het werkplan en is in uitvoering sinds maart 2010. De focus van de scholing richt zich nu op het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, de kinderopvang, peuterspeelzalen en buurtnetwerken. Het opstellen en implementeren van een regionaal handelingsprotocol is één van de prioriteiten voor 2010. De implementatieadviseur geeft aan dat op provinciaal en bestuurlijk niveau de aandacht voor kindermishandeling constructief en positief is. Er is grote betrokkenheid op het thema en men is bereid om daar waar gewenst samen te werken en enkele provinciale items te formuleren.

Helmond

De startfoto van Helmond was al gereed in januari 2009. Het regionale werkplan is gereed en bestuurlijk goedgekeurd via de stuurgroep waarin zeven instellingen zijn vertegenwoordigd en drie gemeenten (wethouders). Het scholingsplan is in uitvoering. Er wordt net als in Eindhoven per instelling een train de trainers systeem gehanteerd. Het regionaal handelingsprotocol is nog in voorbereiding. Er wordt een 'vertaling' gemaakt van Amsterdamse digitale routekaart. Wel wordt hier in Helmond al op getraind.

Hilversum

De startfoto van Hilversum (regio Gooi en Vechtstreek) was in april 2009 klaar. In oktober 2009 is het werkplan bestuurlijk goedgekeurd en in uitvoering genomen. Het scholingsplan en regionaal handelingsprotocol zijn beide in voorbereiding. Eén van de prioriteiten is een structurele en geprotocolleerde samenwerking tussen de voorzieningen die zich bezig houden met de aanpak kindermishandeling en het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld. Het ASHG en de Regionale aanpak kindermishandeling trekken dan ook samen op in het maken van het scholingsplan. Het betrekken van het onderwijs bij het scholingsplan is een knelpunt.

Leeuwarden

De startfoto van Leeuwarden is per november 2009 gereed. Het regionaal werkplan is bestuurlijk goedgekeurd en in uitvoering genomen in januari 2010. Het scholingsplan is al in uitvoering sinds april 2009. In december 2009 heeft er een tussenevaluatie van de trainingen voor het primair onderwijs plaatsgevonden. Dit leverde een goede beoordeling op. Het regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding. De werkgroep voor het protocol is van start gegaan. Het doel is om een gezamenlijke meldcode en implementatiestrategie vast te stellen.

Leiden

De startfoto van Leiden is gereed sinds april/mei 2009. Het regionale werkplan is in definitieve vorm gereed, bestuurlijk goedgekeurd en in uitvoering. Voor 2010 zal er een gezamenlijk werkplan steunpunt huiselijk geweld en aanpak kindermishandeling worden gemaakt. Het regionale handelingsprotocol is in voorbereiding. Hetzelfde geldt voor het regionale scholingsplan, waarbij onderdelen al in uitvoering zijn genomen. Er zijn verschillende werkgroepen gestart die bijdragen aan deze voorbereiding: meldcode, scholingsbeleid allochtonen, vroegsignalering, hulpaanbod, beleid en protocol kindermishandeling JGZ 0-19 Hollands Midden.

Maastricht

De startfoto is gereed sinds mei 2009. Maastricht verkrijgt en verwerkt echter nog steeds informatie van diverse partners en instellingen. Dit maakt dat de startfoto een dynamisch document is en blijft. Het werkplan is gereed en voorgelegd aan de verschillende afstemmingsoverleggen tussen de gemeenten en schoolbesturen. Het scholingsplan is in uitvoering. Het opstellen en implementeren van een regionaal handelingsprotocol is nog in voorbereiding en één van de prioriteiten voor 2010. De implementatieadviseur geeft aan dat op provinciaal en bestuurlijk niveau de aandacht voor kindermishandeling constructief en positief is. Er is grote betrokkenheid op het thema en men is bereid om daar waar gewenst samen te werken en enkele provinciale items te formuleren.

Nijmegen

De startfoto van Nijmegen en Rivierenland is medio april 2010 gereed. Aan de hand van de startfoto zal een werkplan worden opgesteld. De verwachting is dat deze in het najaar van 2010 gereed is. De regio's Nijmegen en Rivierenland zullen niet alle mijlpalen in 2010 bereiken, maar in ieder geval wel de afronding van de startfoto en het werkplan. Daarnaast zal er een aanzet worden gemaakt voor de realisering van de gestelde doelen, waaronder het scholingsplan en het regionaal handelingsprotocol. Dankzij de duur van de aanstelling van de regiocoördinator, namelijk tot juni 2012, kunnen ook in 2011 en 2012 nog werkzaamheden conform het werkplan worden verricht.

Rotterdam

De startfoto van Rotterdam was gereed in december 2009. Vanwege de late start van Rotterdam is hier sprake van een versnelde aanpak. Het regionale werkplan is inmiddels ook gereed. Er wordt gewerkt aan een zo groot mogelijk draagvlak voor het regionale werkplan, waarbij organisaties verantwoordelijk zijn voor het realiseren van onderdelen van het plan. Het regionaal handelingsprotocol en het regionaal scholingsplan zijn eind april 2010 gereed. De centrumgemeenten Rotterdam, Vlaardingen en Spijkenisse willen de Regionale aanpak kindermishandeling gezamenlijk uitvoeren in aansluiting op het stadsregionale programma *Ieder kind Wint* en in nauwe afstemming op de CJG-ontwikkeling in deze regio's.

Spijkenisse

Voor Spijkenisse geldt in feite dezelfde situatie als in Rotterdam en Vlaardingen. De startfoto was gereed in december 2009. Het regionaal werkplan is inmiddels ook gereed. Het regionaal handelingsprotocol en het regionaal scholingsplan zijn eind april 2010 gereed. De centrumgemeenten Rotterdam, Vlaardingen en Spijkenisse willen de Regionale aanpak kindermishandeling gezamenlijk uitvoeren in aansluiting op het stadsregionale programma *Ieder kind Wint* en in nauwe afstemming op de CJG-ontwikkeling in deze regio's.

Tilburg

De Tilburgse startfoto is gereed sinds 6 oktober 2009. Het regionale werkplan is gereed en op 21 september 2009 vastgesteld in de regionale stuurgroep. Het regionale handelingsprotocol is in voorbereiding. In Tilburg tracht men een digitale routekaart te maken van signalen naar melden en hulpverlening. Op deze manier worden verschillende initiatieven op elkaar afgestemd en kan er worden doorverwezen naar onderliggende protocollen. Het regionale scholingsplan is al in uitvoering. Het doel is om tot en met 2012 in drie trajecten trainingen vroegsignalering uit te voeren voor alle geïnteresseerde professionals in de regio Midden-Brabant. De trainingen voor de sector kinderopvang starten in het voorjaar van 2010. De professionals van hulpverleningsinstellingen worden naar verwachting getraind vanaf het najaar van 2010. Ten derde zullen de trainingen voor het onderwijs starten in het schooljaar 2010/2011.

Utrecht

De startfoto van Utrecht is gereed sinds april 2009. Het regionale werkplan is gereed en bestuurlijk goedgekeurd. De wethouder Jeugd van de centrumgemeente en de wethouders van de omliggende gemeenten hebben in oktober 2009 ingestemd met de vier belangrijkste speerpunten. Het regionale scholingsplan is in voorbereiding. Het regionale handelingsprotocol is in voorbereiding en gedeeltelijk ook al in uitvoering. Het streven is om een provinciebreed handelingsprotocol in de vorm van een gezamenlijke meldcode kindermishandeling en huiselijk

geweld in te voeren. De eerste bijeenkomst van de werkgroep die dit gaat realiseren heeft in maart 2010 plaatsgevonden.

Venlo

Venlo heeft de startfoto afgerond in april 2009. Het regionale werkplan is in concept gereed en de projectgroep is hiermee akkoord gegaan. Het regionaal handelingsprotocol is in concept gereed. Het wordt in het voorjaar van 2010 voorgelegd aan de projectgroep en is gedeeltelijk al in uitvoering. In het regionale handelingsprotocol staan regionale samenwerkingsafspraken en een routekaart voor de aanpak van kindermishandeling. De scholingsplannen zijn gebaseerd op de resultaten van de startfoto en zijn impliciet onderdeel van het werkplan. De primaire insteek is een aanbod voor peuterspeelzalen en de kinderopvang. Aansluitend daarop volgt het basisonderwijs. Daar loopt nu nog een inventarisatie naar de wensen en behoeften.

Vlaardingen

Voor Vlaardingen geldt dezelfde situatie als voor Rotterdam en Spijkenisse. Deze drie gemeenten trekken zoveel mogelijk gezamenlijk op in hun aanpak. Dat wil zeggen dat de startfoto gereed was in december 2009. Het regionaal werkplan is inmiddels ook gereed. Het regionaal handelingsprotocol en het regionaal scholingsplan zijn eind april 2010 gereed. De centrumgemeenten Rotterdam, Vlaardingen en Spijkenisse willen de Regionale aanpak kindermishandeling gezamenlijk uitvoeren in aansluiting op het stadsregionale programma *Ieder kind Wint* en in nauwe afstemming op de CJG-ontwikkeling in deze regio's.

Vlissingen

Vlissingen heeft de startfoto in mei 2009 afgerond. Het regionaal werkplan is per november gereed en bestuurlijk vastgesteld. Volgens de regiocoördinator kunnen de bestaande samenwerkingsafspraken, ook wel het 'Zeeuws Model' genoemd, worden beschouwd als een regionaal handelingsprotocol. Het geeft namelijk inzicht in de afstemming van activiteiten en handelingen van de melding tot en met het aanbod. De regiocoördinator evalueert momenteel het huidige verloop van het 'Zeeuws Model'. Het scholingsplan is impliciet opgenomen in het regionale werkplan.

Zaanstad

De startfoto van Zaanstad is gereed sinds augustus 2009. Het regionale werkplan is gereed en in november 2009 vastgesteld in de regionale stuurgroep. Het scholingsplan is in uitvoering en het regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding. Hiervoor wordt er samengewerkt met de coördinator van Huiselijk Geweld. In de maandrapportage worden daarnaast twee andere belangrijke acties genoemd. Allereerst werken de regiocoördinatoren in Noord Holland samen aan een dekkend netwerk van aandachtsfunctionarissen. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt om reeds bestaande protocollen aan te passen en in lijn te krijgen met het basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Zwolle IJsselland

De startfoto van Zwolle IJsselland is gereed sinds oktober 2009. Op 12 november heeft er een werkbijeenkomst plaatsgevonden over het regionale werkplan. De prioriteiten zijn tezamen met de aanvullende aanbevelingen van de aanwezigen tot een definitieve versie verwerkt. Het regionale handelingsprotocol en het regionale scholingsplan zijn in voorbereiding.

Zwolle Noord-Veluwe

Zwolle Noord-Veluwe heeft de startfoto gereed sinds juli 2009. Het werkplan Zwolle Noord-Veluwe is in een ver gevorderd stadium. De bestuurlijke besluitvorming zal plaatsvinden in het voorjaar van 2010. Het regionale handelingsprotocol en scholingsplan zijn in voorbereiding. De scholing wordt zoveel mogelijk gecombineerd met het scholingstraject van Triple P.

3. *Good practices: een overzicht*

Hieronder volgt een greep aan activiteiten die in de diverse regio's worden opgezet. De activiteiten kunnen zowel een bestuurlijk of beleidsmatig karakter hebben als specifieke programma's, interventies of scholingsactiviteiten betreffen. De opsomming is alfabetisch op naam van de centrumgemeente/regio geordend. Uitgebreide beschrijvingen van enkele inspirerende initiatieven zijn ook te vinden op de website bij het Nederlands Jeugdinstituut www.aanpakkindermishandeling.nl

- Het project '9 minuten praktijkbezoek huisartsen', dat gedurende 2010 wordt uitgevoerd in de regio Noord-Kennemerland, biedt een laagdrempelige manier om huisartsen te benaderen. Aanleiding voor dit project is dat uit onderzoek (van het UMC) is gebleken dat het lastig is om huisartsen bij het onderwerp kindermishandeling te betrekken en dat huisartsen kindermishandeling niet goed signaleren. Kinderen die bij het AMK bekend waren, bleken in de meeste gevallen niet te zijn opgemerkt door de huisartsenpost waar ze patiënt zijn. In dit initiatief komt een medewerker van het Steunpunt Huiselijk Geweld of het AMK langs tijdens het reguliere spreekuur van de huisarts. In de 9 minuten die een consult duurt wordt aandacht gevraagd voor het onderwerp kindermishandeling en wordt een beslisboom achter gelaten. In vervolg op deze bezoeken wordt een conferentie georganiseerd door het samenwerkingsverband van huisartsen in Noord-Kennemerland. Een en ander wordt begeleid door publicaties in nieuwsbrieven van de huisartsenvereniging en de regionale ondersteuningsstructuur voor de eerstelijns gezondheidszorg. Het project is uitgewerkt en wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband tussen ZorgOndersteuning Noord-Holland (Regionale ondersteuningsstructuur), HONK (Huisarts Organisatie Noord-Kennemerland), het SHG, het AMK en de gemeente Alkmaar (*Alkmaar*).
- In regio Almere wordt gewerkt aan een digitale meldcode/stappenplan 'Zorgelijke opvoeden en opgroeisituaties' (Zorgoog), waaronder huiselijk geweld en kindermishandeling. De dummy is gereed en wordt besproken met veldpartners en coördinatoren CJG. De meldcode/stappenplan is onderdeel van scholing voor professionals (*Almere*).
- In Amsterdam zijn eerste- en tweedelijns routekaarten (beslisbomen) ontwikkeld, waarin signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld een prominente plek hebben gekregen. Er zijn drie versies, respectievelijk voor ziekenhuizen, voor dagzorg door huisartsen en voor avond- en weekendzorg door huisartsenposten. Deze beslisboom gaat deel uitmaken van een Amsterdams 'mantelconvenant', waarin alle afspraken rond huiselijk geweld en kindermishandeling worden samengevoegd. De samenwerking tussen het 'straf'- en het 'zorg'-spoor worden hierin inzichtelijk gemaakt (*Amsterdam*).
- In Apeldoorn wordt het vroegtijdig signaleren en handelen rond zwangerschap en geboorte actief opgepakt bij verloskundigen, kraamzorg en consultatiebureaus, o.a. door het aanscherpen van en gespreksprotocol voor consultatiebureaus bij standaard huisbezoeken aan jonge/aanstaande ouders (*Apeldoorn*).
- In Arnhem is het Regionaal handelingsprotocol aanpak kindermishandeling geïntegreerd in bindende afspraken in CJG-verband, op regionaal niveau vanuit de *backoffice*. Ook voor scholing wordt collectief vanuit het CJG gezamenlijk opgetrokken. Insteek is een provinciale training vroegtijdig signaleren, die met steun van de provincie door Spectrum, AMK en GGD's wordt voorbereid, gecoördineerd en uitgevoerd (*Arnhem*).

- In Den Bosch sluit de Regionale aanpak kindermishandeling aan bij de inzet van Integraal Toezicht Jeugdzorg (ITJ). Bedoeling is dat een gemeente zelf in staat is om bij een maatschappelijk probleem – in dit geval kindermishandeling - de aard en omvang daarvan in beeld te krijgen, en de kwaliteit van samenwerking tussen betrokken instanties te beoordelen. Zodat de gemeente op termijn in staat is intern toezicht te houden op de effecten van de geïmplementeerde aanpak van kindermishandeling. Inmiddels heeft dit al geleid tot suggesties van ITJ voor aanvullende verkenningen op de startfoto en op de kwaliteit van de samenwerking tussen organisaties en voorzieningen (*Den Bosch*).
- Op basis van een vragenlijstonderzoek in 2009 in o.a. het onderwijsveld (PO, VO, SO en MBO) wordt in 2010 in Den Bosch een serie voorlichtingen gegeven over de taken van het onderwijs en hun rol in het netwerk bij de aanpak van kindermishandeling. Ook worden bestaande netwerken in het onderwijsveld geïnformeerd over o.a. de aanpak van kindermishandeling, meldcode, deskundigheidsbevordering en het betrekken van verschillende beroepsgroepen (o.a. schoolmaatschappelijk werkers). Daarnaast zijn in het kader van de CJG-ontwikkeling 1100 leerkrachten in het reguliere PO geschoold op vroegsignalering en aanpak van kindermishandeling, en worden voor het VO activiteiten voorbereid (*Den Bosch*).
- In de regio Den Haag heeft het Medisch Centrum Haaglanden (MCH) een nieuw protocol *Kindermishandeling* ingevoerd. Het verplegend personeel van de Spoedeisende Hulp is geschoold. Het aantal meldingen is spectaculair gestegen. In navolging hiervan is een protocol geïmplementeerd bij de ambulancediensten en zijn alle medewerkers geschoold. Een protocol met huisartsen is in voorbereiding (*Den Haag*).
- In Den Helder wordt er een ‘RAAK-proof’ prijs ingesteld door de wethouder (*Den Helder*).
- In Dordrecht worden er meldcodes voor het onderwijs en de kinderopvang ontwikkeld, aansluitend op de voorgenomen wetgeving verplichte meldcode (*Dordrecht*).
- Alle ziekenhuizen in de regio Dordrecht gaan werken met het protocol van Medisch Centrum Haaglanden (zie hierboven onder Den Haag) en er wordt aansluiting gezocht met de huisartsenpost Drechtsteden (*Dordrecht*).
- In Dordrecht start een multidisciplinair team (MDT), waarin zitting hebben: GGD/jeugdarts, GGZ/systeemtherapeut, ziekenhuis, jeugdzorg/AMK en op afroep MEE. Deze organisaties kunnen eigen casuïstiek inbrengen. Op deze manier gaat men gebruik maken van elkaars expertise. Als dit goed loopt worden afspraken gemaakt met huisartsen en jeugdartsen, zodat ook zij in de toekomst casuïstiek kunnen voorleggen. Van belang hierbij is dat de verantwoordelijkheden helder zijn en dat inbrengers de verplichting hebben hun zorgen eerst met de ouders te bespreken voordat ze een casus voorleggen (*Dordrecht*).
- In Eindhoven is de voortgang van het project Regionale aanpak kindermishandeling goed geïntegreerd in het totale Eindhovense jeugdbeleid. Het thema staat daarmee op de kaart van alle belanghebbende partijen en sluit aan bij alle relevante ontwikkelingen (CJG, huiselijk geweld, veiligheidshuis etc.), de uitvoering van de scholing is al ter hand genomen door een train-de-trainer opzet, voor elk speerpunt uit het werkplan is een ambassadeur benoemd en zal per speerpunt een operationeel draaiboek worden gemaakt (*Eindhoven*).
- In Eindhoven is het regionale handelingsprotocol (= protocol kindermishandeling plus werkboek) met medewerkers van het Centrum voor Jeugd en Gezin en de ambtenaren Onderwijs en Jeugd besproken. Daarin is vastgelegd hoe gehandeld wordt binnen de SPIL (brede school met peuterwerk, kinderopvang, basisonderwijs en jeugdgezondheidszorg) bij vermoedens van kindermishandeling (*Eindhoven*).

- Nog een good practice in Eindhoven is het programma Baby-extra: dit is gezamenlijk project van GGZ, JGZ 0-4 jaar en Novadic, gericht op de hechting tussen ongeboren/pasgeboren kind en ouder, waarbij de ouder een verleden of heden heeft met psychiatrische problematiek en /of verslaving (*Eindhoven*).
- In Drenthe is in 2009 een visienotitie huiselijk geweld geschreven en vastgesteld. Hierin is ook aangegeven dat kindermishandeling veel aandacht behoeft. Door de ondertekening van een convenant huiselijk geweld door alle partijen en de gemeenten conformeert iedereen zich aan een aanpak van huiselijk geweld en daarmee kindermishandeling. Daarnaast bestaat er een structuur voor huiselijk geweld (werkgroepen, daarboven een stuurgroep, een ambtelijke voorbereidingsgroep en een regiegroep huiselijk geweld) waar kindermishandeling ook nadrukkelijk op de agenda staat. Kindermishandeling als vorm van huiselijk geweld is dus verweven in de aanpak van huiselijk geweld (*Emmen*).
- In Enschede wordt momenteel een provinciebrede training vroegtijdig signaleren, gefaciliteerd door de provincie Overijssel, breed aangeboden aan kinderopvang, peuterspeelzalen en basisscholen (*Enschede*).
- In de regio Gouda is een groot aantal ontwikkelingen gaande. Vier voorbeelden: 1) Het al bestaande protocol 'Kindspoor' (voor kinderen als getuige van huiselijk geweld en hun gezin) is uitgebreid met een nieuwe partner: de geïndiceerde jeugdzorg. 2) Vanuit de forensische dienst van de GGD wordt deelgenomen aan het 'experiment kindermishandeling' van het Openbaar Ministerie, GGD, Politie, Forum Educatief, Nederlands Forensisch Instituut e.a., waarin de eerste stappen ter uitvoering van het NODO protocol worden gezet. NODO staat voor nader onderzoek doodsoorzaken; het protocol bevat richtlijnen over onderzoek naar gevallen van overlijden van kinderen waarbij de doodsoorzaak onhelder is. Uiteindelijk doel is om adviezen te kunnen geven ter preventie van fataal verlopende kindermishandeling. 3) Er is een overleg met diverse onderwijsgremia om de implementatie van de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling nader af te stemmen met ontwikkelingen in de onderwijswereld zoals Passend Onderwijs en de komende wetgeving ten aanzien van de zorgstructuur van scholen. 4) Het hulpaanbod in de regio voor gezinnen waar fysieke kindermishandeling plaatsvond of plaatsvindt wordt versterkt door uitvoering van de interventie *Veilig Sterk Verder* (VSV) door de Waag en GGZ (*Gouda*).
- Onder andere in Groningen is er sprake van afstemming met de Verwijsindex *Zorg voor jeugd* (*Groningen, maar ook andere regio's*).
- In Haarlem trekken de aanpak van huiselijk geweld en de Regionale aanpak kindermishandeling steeds meer gezamenlijk op. Dit leidt onder meer tot het ondertekenen van een regionaal convenant en tot een gezamenlijk scholingsplan van aandachtfunctionarissen. Een interessante ontwikkeling is verder het door woningcorporatie Elan Wonen ontwikkelde protocol Signaleren en melden huiselijk geweld en kindermishandeling voor woningcorporaties. Onderdeel van dit protocol is een meldcode en een speciale training voor medewerkers van woningcorporaties. Deze scholing komt inmiddels goed van de grond. Landelijk hebben al ruim 50 verenigingen interesse getoond in het ontwikkelde aanbod (*Haarlem*).
- In Haarlem is er een gemeenschappelijk opleidingsplan van drie regionale ziekenhuizen voor huisartsen in de regio (*Haarlem*).
- In regio Heerlen zijn ontwikkelingen gaande op zowel provinciaal/bestuurlijk niveau (met gedeputeerde en wethouders) als op het niveau van deskundigheidsbevordering. Er is grote betrokkenheid op het thema en men is bereid om samen te werken en enkele provinciale items te formuleren. Eén daarvan is dat men concreet met hogescholen actie gaat

ondernemen om de aanpak van kindermishandeling (preventie, signaleren, handelen) als onderdeel in te voegen in de opleiding Social Work en andere agogische opleidingen (*Heerlen en provincie Limburg*).

- In Helmond wordt op dit moment volop uitvoering gegeven aan de training van intern begeleiders binnen het onderwijs. Het aanbod bestaat uit een basistraining, een training gespreksvoering, alsmede een IB-studieplan en een gratis lespakket voor midden- en bovenbouw voor training van leerkrachten binnen de eigen school. Dit gaat in samenwerking met de provinciale ondersteuningsorganisatie K2 en met gebruik van de ervaringen met dit model in Eindhoven (*Helmond*).
- Helmond neemt deel aan een pilot waarin screening plaatsvindt van alle zwangere vrouwen door verloskundigen en gynaecologen, met behulp van een door TNO ontwikkeld instrument, en aansluitend observatie door kraamzorg. Doel is het vroegtijdig signaleren van psychosociale problemen en risico's en behoefte aan hulp (*Helmond*).
- Helmond neemt deel aan een pilot voor het voorlichten van jonge ouders over gedrag dat kan leiden tot het Shaken baby Syndroom. Dit gebeurt met behulp van een door TNO ontwikkelde dvd en folder (*Helmond*).
- Er zal in Hilversum een pilot plaatsvinden om opvoedingsondersteuning aan kinderen van statushouders en kinderen in het AZC vorm te geven. Met het COA, het AZC Crailo, de gemeente en landelijke organisatie Pharos zal worden nagegaan of dit op kort termijn te realiseren is (*Hilversum*).
- In Leeuwarden wordt er deskundigheidsbevordering (train-de-trainer methodiek) aangeboden voor een basistraining *Preventie en aanpak kindermishandeling* voor (voor)schoolse voorzieningen, in samenwerking met het CJG en aansluitend op ontwikkelingen naar de Verwijsindex (*Leeuwarden*).
- Begin maart 2010 werd in Leeuwarden een delegatie uit Kenia ontvangen met vertegenwoordigers van landelijke en regionale overheden en NGO's. Ontvangst vond onder meer plaats door de provinciale gedeputeerde en de centrumgemeente, en werkbezoeken werden gebracht aan vrouwenopvang Fier Fryslân en een brede school. De landelijke stuurgroep Regionale aanpak kindermishandeling was vertegenwoordigd door de secretaris mevrouw Ooms (*Leeuwarden*).
- In het Leidse *Nieuw convenant Ketenaanpak jeugdbeleid, jeugdzorg en gezinsondersteuning 2009-2012* is expliciet opgenomen dat kindermishandeling moet worden voorkomen, gestopt en de schadelijke gevolgen moeten worden beperkt. Het convenant bevat o.a. samenwerkingsafspraken over de verwijsindex risicojeugdigen, de *één gezin- één plan* aanpak, coördinatie van zorg en doorzettingsmacht (*Leiden*).
- Studenten van de Hogeschool Leiden hebben een spel ontwikkeld waarmee gemeenten kunnen testen in hoeverre zij 'RAAK-proof' zijn. Een CJG is bereid om het spel uit te testen. Na deze testfase zal het verder ontwikkeld worden voor breder gebruik (*Leiden*).
- In de regio Hollands Midden is in samenwerking met het Steunpunt Huiselijk Geweld een communicatie-toolkit ontwikkeld voor gemeenten en instellingen. Er worden 19.500 folders verspreid over (preventie van) kindermishandeling. Met name de folders 'Opvoeden zonder geweld', 'Informatie over AMK', 'Kindermishandeling, U kunt wat doen' en 'Geweld raakt kinderen' (*Leiden*).
- In aanvulling op wat hierboven reeds is beschreven voor Heerlen, geldt ook voor centrumgemeenten Maastricht het volgende initiatief. Er is een breed overleg gestart tussen GGZ, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, AMK en provincie om (conform een werkwijze die ook in Gelderland succesvol wordt gevolgd) extra aandacht en zorg te

geven aan kinderen van GGZ-cliënten. De betreffende werkgroep heeft de opdracht binnen een jaar een convenant op te stellen en te implementeren (*Maastricht*).

- Daarnaast is er een regionaal Convenant meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling is opgesteld en ondertekend door 17 van de 19 gemeenten en de provincie, alsmede vrijwel alle hulpverlenings- en zorginstelling (*Maastricht en Heerlen*).
- Het al langer bestaande Protocol kindermishandeling in Noord-Holland wordt aangepast aan het onlangs gereed gekomen Basismodel meldcode huiselijke geweld en kindermishandeling. Dit is een gezamenlijk initiatief van de regiocoördinatoren RAK in Noord-Holland. Een nieuwe routekaart is al gereed en maakt deel uit van het protocol (*Noord-Holland*).
- De regiocoördinatoren in Noord-Holland werken met elkaar samen aan een dekkend netwerk van aandachtsfunctionarissen kindermishandeling in de hele provincie. Gedachte is dat deze aandachtsfunctionarissen bijvoorbeeld een maal per half jaar bijeenkomen om ontwikkelingen te bespreken, informatie uit te wisselen en van elkaar te leren (*Noord-Holland*).
- In Noord-Holland hebben de zes regionale centrumgemeenten en implementatieadviseur gezamenlijk een handzame Factsheet ‘Regionaal handelingsprotocol: gewoon doen!’ gemaakt. Hierin worden onder andere de kernelementen van een regionaal handelingsprotocol kindermishandeling beschreven en het verschil tussen een meldcode en een regionaal handelingsprotocol uitgelegd. Deze factsheet wordt uitgedeeld bij voorlichtingsbijeenkomsten en in de regio Hilversum zelfs toegestuurd aan alle professionals (*Noord-Holland*).
- In de regio Nijmegen houdt een zorgteam, bestaande uit BJZ, maatschappelijk werk, GGZ-jeugd, politie (jeugd- en zedenzaken) en JGZ, zich bezig met de afstemming en hulpverlening rond complexe (seksuele) kindermishandeling. De aanpak richt zich op het hele gezin. Het zorgteam heeft voor 2009 een subsidie van de provincie Gelderland ontvangen. Het streven is om deze werkwijze ook in de andere Gelderse regio’s in te voeren (*Nijmegen*).
- In Tilburg is een omvangrijk scholingsplan in gang gezet. Dit gaat, met subsidie van de provincie, in de vorm van een aanbestedingsproject. Het eerste traject, voor de sector kinderopvang, is gestart in maart 2010. De twee volgende trajecten zijn: hulpverleners (start najaar 2010) en onderwijs (naar verwachting schooljaar 2010/2011) (*Tilburg*).
- In Utrecht wordt er een plan van aanpak opgesteld voor de aanpak kindermishandeling door het primair onderwijs in de regio (*Utrecht*).
- De 28 gemeenten in de provincie Utrecht gaan met elkaar samenwerken op de volgende vier thema’s: 1. Opstellen en implementatie gezamenlijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling; 2. Aansluiten aanpak kindermishandeling op de aanpak huiselijk geweld; 3. Borging RAAK-aanpak binnen CJG; 4. Opstellen en uitvoeren scholingsplan (*Utrecht*).
- In Utrecht is een werkgroep met deelname van beide Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (Amersfoort en Utrecht), gemeenten, maatschappelijk werk en Bureau Jeugdzorg/AMK gestart met het opstellen van een provinciale meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarna volgt een implementatietraject en digitalisering van de meldcode (*Utrecht*).
- De sluitende aanpak van kindermishandeling in de ziekenhuizen in de provincie Utrecht wordt voortgezet. Daartoe hebben de betrokken partijen op een symposium op 15 maart 2010 in Woerden een convenant ondertekend. ‘De aanpak is een groot succes en dat mag iedereen weten’, volgens aanwezig demissionair minister Rouvoet. In november 2007 ondertekenden de ziekenhuizen in de provincie Utrecht, de provincie Utrecht, Bureau

Jeugdzorg / AMK, de zorgverzekeraars en Alleato het convenant 'Sluitende aanpak Kindermishandeling ziekenhuizen provincie Utrecht'. In dit convenant legden partijen vast zich te willen inzetten voor de versterking van de aanpak van kindermishandeling. De resultaten en ervaringen uit de Utrechtse ziekenhuizen stonden tijdens het symposium centraal. De ziekenhuizen in de provincie Utrecht gaan het protocol 'Oudermeldingen' invoeren in navolging van voorloper Medisch Centrum Haaglanden (*Utrecht*).

- In aanvulling op hetgeen hierboven al aan activiteiten is beschreven bij Heerlen en Maastricht is de regio Venlo in overleg met het daar opererende Veiligheidshuis over de mogelijkheden om de aandacht te vergroten voor kinderen van gedetineerde ouders (*Venlo*).
- In Venlo wordt er bovendien aangesloten bij de publiekscampagne kindermishandeling van het programmaministerie Jeugd en gezin, met een accent op de doelgroep jeugdigen en kinderen (*Venlo*).
- Begin maart 2010 verscheen in Zeeland de eerste fraai vormgegeven nieuwsbrief Huiselijk geweld /RAAK/Veilige Start, ter onderbouwing/illustratie van de vergevorderde gezamenlijke aanpak van het thema 'Gezamenlijk veiligheid in het gezin herstellen' binnen de provincie. Inmiddels ligt er het plan om vanuit deze initiatieven een inhoudelijk meerjarenbeleidplan te schrijven voor en door beleidsmakers en zorgaanbieders. Het betreft dan afstemming van de trajecten CJG's, Huiselijk Geweld, RAAK en Veilige Start. Dit laatste traject betreft een werkwijze van risicosignalering rond de zwangerschap en een hulpaanbod met behulp van de *Signs of Safety* methode (*Vlissingen*).
- In regio Zaanstad zijn diverse goede ontwikkelingen te noemen. Twee voorbeelden: 1) Er is een folder voor vrijwilligers gemaakt over het onderwerp: hoe om te gaan met een vermoeden van kindermishandeling? Deze folder gaat wijd verspreid worden in de regio Zaanstreek – Waterland. 2) De beslisbomen / routekaarten van regio Amsterdam worden ook in Zaanstad ingebracht bij huisartsen, huisartsposten en ziekenhuizen (*Zaanstad*).
- In regio Zwolle Noord-Veluwe wordt het bestaande convenant huiselijk geweld, dat moet worden bijgesteld, verbreed naar kindermishandeling (*Zwolle Noord-Veluwe*).

4. Focus op het werkveld onderwijs

Zowel het primair als het voortgezet onderwijs kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het signaleren, handelen en communiceren bij (vermoedens van) kindermishandeling. Uit onder meer de regionale startfoto's, werkplannen en maandrapportages is gebleken dat in de rol en betrokkenheid van het onderwijs bij de aanpak van kindermishandeling nog veel te verbeteren valt. Daarom willen wij in dit hoofdstuk de focus richten op het werkveld. Allereerst geven we op basis van de startfoto's en de werkplannen een beeld van de aanvangsituatie bij de Regionale aanpak kindermishandeling. Vervolgens worden gegevens uit de NJi-Monitor Leerlingenzorg en Zorg- en Adviesteams beschreven, met name de mate waarin scholen beschikken over een meldprotocol kindermishandeling. Daarna wordt er op basis van de maandrapportages van de implementatieadviseurs en de tot nu toe afgeronde werkplannen ingegaan op de (voorgenomen) activiteiten binnen het werkveld onderwijs.

4.1 Gegevens uit startfoto's, rapportages en werkplannen van de regio's

Ten behoeve van de startfoto's Regionale aanpak kindermishandeling (zie hoofdstuk 1) is aan de deelnemende regio's (c.q. regiocoördinatoren) de volgende vraag gesteld: *'Worden in uw regio professionals die met ouders en kinderen werken in het onderwijs, regelmatig geschoold in het signaleren en handelen met betrekking tot kindermishandeling?'* Antwoordmogelijkheden op deze vraag waren: ja, nee, gedeeltelijk/in ontwikkeling. Uit de antwoorden blijkt dat negen van de 35 regio's deze vraag met 'ja' beantwoorden, maar slechts voor gemiddeld 28 procent van hun gemeenten. Professionals in het onderwijs worden in een deel van de gemeenten in deze regio's dus regelmatig geschoold. In 26 regio's is regelmatige scholing in gemiddeld 60 procent van de gemeenten gedeeltelijk aanwezig. Dit betekent bijvoorbeeld dat de scholing slechts voor een deel van de scholen is of dat er in deze gemeenten scholing in ontwikkeling is. In 13 regio's vindt in gemiddeld 42 procent van de gemeenten geen regelmatige scholing plaats. Zie voor gedetailleerde informatie de aparte bijlage: Eindrapportage Startfoto's regionale aanpak kindermishandeling. Scholing in het onderwijs komt in deze Eindrapportage aan de orde in vraag 5a.

Uit de maandrapportages en de werkplannen van de regio's blijkt dat wanneer het onderwijs participeert in de Regionale aanpak kindermishandeling, de nadruk vaak ligt op het primair onderwijs. Als verklaring hiervoor wordt gegeven dat leerkrachten door hun dagelijkse contacten met jonge kinderen in een vroeg stadium signalen van kindermishandeling kunnen oppikken. Uit de maandrapportages blijkt tevens dat er grote regionale verschillen zijn in de mate en vorm waarin het onderwijs participeert in de Regionale aanpak kindermishandeling. In sommige regio's participeert het onderwijs actief in het project, bijvoorbeeld waar afgevaardigden uit het primair en voortgezet onderwijs deel uitmaken van de regionale stuurgroep, zoals in Almere, Amersfoort, Dordrecht, Eindhoven en Heerlen. Er zijn daarnaast ook regio's waar het onderwijs een meer passieve rol heeft in het project Regionale aanpak kindermishandeling. Hier participeert het onderwijs bijvoorbeeld niet in de projectstructuur (stuurgroep en/of werkgroepen). Wel kunnen in deze regio's bijeenkomsten plaatsvinden om de professionals uit het onderwijs te informeren en te scholen over de Regionale aanpak kindermishandeling, de meldcode en over signaleren/handelen bij kindermishandeling. Een voorbeeld van een dergelijke regio is Breda. Het werkveld maakte hier in eerste instantie

(nog) geen deel uit van de projectstructuur. In een later stadium is het onderwijs echter wel expliciet betrokken bij verschillende werkgroepen. Het onderwijs is daarnaast onderdeel van het scholingsaanbod. Scholing wordt regiobreed aangeboden en de eerste trainingen zijn gegeven. Daaruit is gebleken dat de trainingen onvoldoende aansloten bij de leervragen van de deelnemers. De training wordt nu aangepast, in overleg met het veld.

Uit de werkplannen is gebleken dat het niet altijd makkelijk is om het onderwijs te betrekken bij de Regionale aanpak kindermishandeling. Eén van de implementatieadviseurs noemt het zelfs een project op zich. “Er zijn in de regio meer dan honderd schoolbesturen, met vele honderden scholen. Dat maakt het benaderen van het onderwijs tot een tijdrovende zaak.”

De implementatieadviseurs noemen een aantal mogelijke verklaringen:

- De primaire taak van scholen is onderwijs geven op het gebied van taal, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling. Het onderwijs is zoekende naar de grens met betrekking tot zorg. Wanneer staat zorg nog in dienst van het onderwijs en wanneer staat onderwijs in dienst van de zorg?
- Het onderwijs voelt zich overspoeld door vragen en kiest zelf prioriteiten. Bij het uitgeven van geld voor extra programma's kiezen scholen eerder voor direct onderwijsgerelateerde programma's.

4.2 Meldprotocollen in het onderwijs

Nog lang niet alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs hebben een meldprotocol kindermishandeling (Zie ook Bijlage 3, Meldprotocol kindermishandeling in het onderwijs in kaart gebracht).

Voor het primair onderwijs zijn alleen gegevens uit 2005 beschikbaar (Van der Steenhoven, 2006). Een derde van de scholen voor primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs) in Nederland (34%) beschikte toen over een meldprotocol kindermishandeling. Tweevijfde van de scholen (42%) beschikte niet over een meldprotocol en kon ook niet aangeven wanneer zij wel over een meldprotocol zouden beschikken. Een vijfde van de scholen (22%) had ook geen meldprotocol, maar was met de voorbereiding ervan bezig. De meeste scholen gaven aan dit binnen één jaar te hebben gerealiseerd (Van der Steenhoven, 2006). Er bestonden regionale verschillen. In Zuid-Holland had de helft tot 60% van de scholen een meldprotocol. In Groningen, Drenthe en Limburg varieerde het percentage tussen 9 en 27%.

Uit de gegevens van de implementatieadviseurs van de Regionale aanpak kindermishandeling blijkt dat ook nu nog niet alle scholen in het primair onderwijs een meldprotocol kindermishandeling hebben. In het werkplan van Den Helder staat hierover bijvoorbeeld het volgende: *‘Het Protocol Kindermishandeling en de meldcode zijn te weinig geïmplementeerd in het (primair) onderwijs, dus hier is actie gewenst. Opvallend is dat scholen weinig kenbaar maken dat zij (vermeende) kindermishandeling signaleren. Zij zijn vaak slecht op de hoogte van de mogelijkheden en bijvoorbeeld de adviesfunctie van het AMK’.*

Uit de NJi-Monitor Leerlingenzorg en Zorg- en Adviesteams in het voortgezet onderwijs (Van der Steenhoven en Van Veen, 2010) blijkt dat 38% van de scholen uit het voortgezet onderwijs in 2009 beschikt over een meldcode kindermishandeling, dat 16% van de scholen een meldcode in voorbereiding heeft en dat 34% geen meldcode heeft. De overige 12% weet dit niet of heeft de betreffende vraag niet ingevuld. Bij de beschouwing naar onderwijstypen treden er verschillen op. Scholen voor praktijkonderwijs (43%) en brede scholengemeenschappen (vmbo-havo/vwo,

41%) hebben in 2009 vaker een meldprotocol, scholen voor havo/vwo de helft minder vaak (19%). Daarnaast bestaan er regionale verschillen. In Groningen, Stadsregio Amsterdam, Zuid-Holland en Zeeland rapporteren vo-scholen aanmerkelijk vaker dan gemiddeld te beschikken over een meldprotocol kindermishandeling. In Overijssel, Utrecht en Stadsregio Rotterdam zijn vo-scholen met een meldprotocol flink ondervertegenwoordigd.

Van alle scholen in het voortgezet onderwijs is 73% het afgelopen schooljaar in aanraking gekomen met (vermoedens van) kindermishandeling. 19% van de scholen geeft echter aan hier niet mee in aanraking te zijn gekomen. De overige 8% kan deze vraag niet beantwoorden of heeft de vraag niet ingevuld.

Er zijn veel regio's die aangeven aandacht te willen besteden aan de meldprotocollen in het primair en voortgezet onderwijs.

4.3 Aandacht voor het onderwijs binnen de Regionale aanpak kindermishandeling

Scholing

Ongeveer 80% van de regio's besteedt aandacht aan de scholing van professionals binnen diverse vormen van onderwijs. Ook hier ligt de focus met name op het primair onderwijs. De opzet van de scholing varieert. In een aantal regio's wordt er onderscheid gemaakt tussen verschillende professionals in het onderwijs. Dit sluit aan bij de indeling die Van Rossum, Ten Berge en Anthonijsz (2009) maken in verschillende scholingsvarianten, namelijk: de basisvariant, de plusvariant 1 en de plusvariant 2. De basisvariant is voor alle beroepskrachten die werken met kinderen en/of ouders. Zij hebben een signaleringsverantwoordelijkheid. De plusvariant 1 is voor alle beroepskrachten met een bespreekverantwoordelijkheid. Zij worden in staat geacht om vermoedens van kindermishandeling met ouders en/of jeugdigen te bespreken. Plusvariant 2 is voor beroepskrachten die verantwoordelijk zijn voor hulpverlening en/of bescherming aan jeugdigen en gezinnen. Van hen wordt verwacht dat zij in staat zijn vermoedens van kindermishandeling uit te zoeken, hulp in gang te zetten en/of te coördineren en waar nodig bescherming in te (laten) zetten (Van Rossum, Ten Berge & Anthonijsz, 2009). Een voorbeeld van een dergelijke opbouw van de scholing wordt uitgevoerd in Venlo. In deze regio is het doel dat 75% van de intern begeleiders van het primair en voortgezet onderwijs een meerdaagse training 'signaleren en handelen bij vermoedens van kindermishandeling' volgen. Daarnaast is het de bedoeling dat 50% van alle leerkrachten een korte voorlichting over signaleren hebben gevolgd.

Een ander voorbeeld betreft de regio Eindhoven: hier wordt een train-de-trainer scholing gegeven aan zorgcoördinatoren, met als doel dat zij vervolgens zelf hun personeelsleden gaan scholen.

Een derde voorbeeld van scholing 'op maat' wordt gevolgd in de gemeente Tilburg. De training moet aansluiten bij de scholingsbehoefte van de verschillende beroepsgroepen omdat de basiskennis, maar ook de gewenste vaardigheden verschillen per beroepsgroep. Er worden vier categorieën of sectoren onderscheiden die achtereenvolgens worden geschoold:

- Onderwijs (leerkrachten, interne begeleiders, zorgcoördinatoren)
- Kinderopvang
- Hulpverleners jeugd
- Hulpverleners ouders

In Almere wordt een andere vorm van scholing aangeboden. Daar wordt professionals uit het primair onderwijs namelijk de mogelijkheid geboden om via e-learning de kennis van signaleren, handelen en communiceren bij (vermoedens van) kindermishandeling te vergroten.

Voor de sector onderwijs ligt in scholing de nadruk op de meldcode kindermishandeling. Het is bij de scholing echter lang niet altijd duidelijk hoe de borging van de kennis op termijn en de (toekomstige) financiering zijn gewaarborgd. Dit wordt door veel regiocoördinatoren als knelpunt genoemd.

Investeren in onderwijs en zorgstructuur

Naast scholing wordt in ongeveer 40% van de regio's ook aandacht besteed aan de aansluiting van de Regionale aanpak kindermishandeling en de meldcode op de bestaande zorgstructuur in het onderwijs, waaronder de Zorg- en Adviesteams. In Vlissingen is er bijvoorbeeld een notitie geschreven waarin staat hoe de casusoverleggen in het CJG, het Veiligheidshuis en de Zorg- en adviesteams worden afgestemd met de Regionale aanpak kindermishandeling en het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld. Een ander voorbeeld is het werkplan van Arnhem, waarin wordt beschreven welke concrete acties er zullen worden ondernomen, om de Regionale aanpak kindermishandeling te laten aansluiten bij de bestaande zorgstructuren. "Er is een wettelijke verplichting voor een dekkende zorgstructuur in het Primair Onderwijs. Een goede aansluiting van de meldcode kindermishandeling op deze zorgstructuur borgt voor een groot deel dat signalering van kindermishandeling binnen het onderwijs vereenvoudigd wordt. Binnen de regio Arnhem wordt hieraan aandacht besteed in de werkgroep 'Zorg in en om de school'. De regiocoördinator RAAK zal hierbij aansluiten en tevens de scholen informeren over de invoer van de meldcode kindermishandeling en hen wijzen op het belang van de aansluiting hiervan op de bestaande zorgstructuur."

In zeven regio's (18,9%) worden aandachtsfunctionarissen kindermishandeling aangesteld om de aansluiting van de Regionale aanpak kindermishandeling aan de bestaande zorgstructuur in het onderwijs te waarborgen. Deze aandachtsfunctionarissen worden geschoold in het signaleren en handelen bij (een vermoeden van) kindermishandeling en in het leggen van een verbinding met bestaande zorgstructuren.

Referenties

Paolo van der Steenhoven (2006). *Meldprotocol kindermishandeling in het onderwijs*.

Utrecht: LCOJ/NIZW Jeugd.

Paolo van der Steenhoven & Dolf van Veen (2010, nog niet gepubliceerd). *NJi-Monitor*

Leerlingenzorg en Zorg- en adviesteams in het voortgezet onderwijs 2009. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Rossum, J. van, Berge, I. ten en A. Anthonijsz (2009). *Competenties in relatie tot de aanpak van kindermishandeling*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

5. Activiteiten en plannen in 2010 (en verder)

Mijlpalen

Alle voorgenomen activiteiten in 2010 staan in het teken van de realisatie van de inspanningsverplichting die de regio's zijn aangegaan. In november 2009 waren er 4 voorlopers en 6 laatbloeiende regio's. Daar waar nodig was om een inhaalslag of verbetering te realiseren heeft het Nederlands Jeugdinstituut de coaching van de regiocoördinator of van spelers in de regio's geïntensiveerd en in een enkel geval is de regiocoördinator vervangen. Ook is er in een enkel geval contact geweest met de landelijke stuurgroep en een uitwisselingsbijeenkomst voorgenomen om de bestuurlijke voortgang in de regio te versnellen.

De voorlopers zijn er nog altijd, maar de laatbloeiers hebben een inhaalslag gemaakt. De prognose op de algemene procesmijlpalen is dat alle regionale werkplannen, handelingsprotocollen en scholingsplannen conform de planning in 2010 gerealiseerd worden, met Nijmegen als uitzondering. Nijmegen houdt echter haar regiocoördinator in dienst tot in 2012 om het implementatieproces alsnog te realiseren. Gebruikmakend van de goed lopende overlegstructuren in Nijmegen en omstreken loopt Nijmegen zelfs behoorlijk in op de andere regio's. Voor Nijmegen werkt dus een soort omgekeerde wet van de remmende voorsprong.

Good practices

Het overzicht met good practices laat zien dat vele inspirerende regionale initiatieven zijn ontstaan. Het Nederlands Jeugdinstituut verzamelt en verspreidt deze initiatieven. Extra uitwisseling van deze good practices vindt plaats tussen de regio's, mede met het oog op een eventuele landelijke uitrol van good practices die zich daar voor lenen. Zo zijn er op dit moment wensen om meer te doen met regionaal ontwikkelde digitale handelingsprotocollen (zoals in Utrecht en Almere), met (zoals in Rotterdam) het tekenen van een convenant Meldcode door lokale en regionale opleidingen (HBO's, Pabo's, Universiteiten etc.), om de zorgformulieren van de politie aan te passen (kindermishandeling erin) alsmede de formulieren huisverbod Huiselijk Geweld (politie) en de oproep is geplaatst om per gemeente - zoals in Rotterdam - in de algemene subsidievoorwaarden op te nemen bij alle beschikkingen dat de subsidiënt aantoonbaar moet beschikken over een protocol kindermishandeling en deskundigheidsbevordering ten aanzien van kindermishandeling. Opvallend is dat er recent – vaak na lang aarzelen vanwege o.a. privacyoverwegingen - meerdere initiatieven in de medische wereld zijn, veelal weliswaar in een beginnend stadium, maar met een zeker elan, dat een lange adem lijkt te veronderstellen.

Integraal Toezicht Jeugd

Eén van de good practices is de samenwerking met Integraal Toezicht Jeugd (ITJ) in Den Bosch. Enkele instrumenten van het IJT ter monitoring van het gemeentebestuur ten aanzien van kindermishandeling (inclusief aard en omvang) worden daar ingezet om de speerpunten van het beleid aan te scherpen. Inspectie neemt uiteraard niet de verantwoordelijkheid over ten aanzien van kindermishandeling bij gemeenten en regio's over en inspectie is autonoom in haar toezichtstaken. Ook kan het ITJ met haar bescheiden formatie niet in het hele land pilots als in Den Bosch faciliteren. Om toch opgedane kennis te delen voorziet ITJ aan implementatieadviseurs en regiocoördinatoren van de Regionale aanpak kindermishandeling in de loop van 2010 in drie dagdelen kennisoverdracht over de in Den Bosch ingezette monitoringsinstrumenten.

Onderwijs

De verzamelde gegevens uit het project Regionale aanpak kindermishandeling en de gegevens over meldprotocollen in het onderwijs bevestigen een dubbel beeld van de onderwijs sector. Enerzijds is de meldrouting in de vorm van een zorgstructuur vergaand op gang gekomen. Uit de gegevens van de ZAT-monitor van het Nederlands Jeugdinstituut blijkt een dekkingsgraad van deze zorgstructuren in het Primair onderwijs van 69% (2008) en in het voortgezet Onderwijs van 96% (2009). Anderzijds participeert het onderwijs (inclusief deze ZAT's) vaak nog moeizaam of niet in scholing over en preventie van kindermishandeling. Per regio zijn er grote verschillen in de mate waarin het onderwijs participeert aan de Regionale aanpak van kindermishandeling.

Nog lang niet alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs hebben een meldprotocol kindermishandeling en er zijn schoolbesturen die beweren dat kindermishandeling bij hun populatie niet voorkomt. Toch, of wellicht juist daarom is in veel scholingsplannen juist de onderwijssector (met name primair onderwijs) als speerpunt gekozen. Het onderwijs moet al zo veel, en moet ook signaleren en doorverwijzen bij vermoedens van kindermishandeling. De verplichte meldcode is mede daarom in het leven geroepen.

De toerusting van de zorgstructuren en het signaleren en melden door leerkrachten moet in veel gevallen nog in praktijk omgezet worden, veelal na 2010. Meerdere regio's noemen daarbij (nog steeds) als struikelblok dat scholing in de aanpak kindermishandeling niet structureel is gefinancierd. Dit wordt aan de instellingen zelf overgelaten, die hiervoor verantwoordelijk zijn. Omdat – net als in de meeste andere sectoren - geen prestatie-indicatoren zijn benoemd en meestal niet gemonitord wordt op het bereik van de voorgenomen (scholings)plannen behoeft het onderwijs voor langere tijd aandacht en is meer beleidsmatige stimulans nodig dan de al bestaande bijscholing en ondersteuning van de ZAT's.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is in veel regio's speerpunt in zowel handelingsprotocollen als scholingsplannen. Aandachtspunt is dat het beleid gericht op de toekomstige wet meldcode nu nog focust op bij- en nascholing door de regio's en instellingen zelf. Niet alleen is daarmee geen duurzaamheid geborgd van de bij- en nascholing, de aan de beroepsuitoefening voorafgaande initiële opleidingen voor beroepsgroepen (zoals Pabo's, maar in wezen alle MBO, HBO en wetenschappelijk onderwijs gericht op toekomstige beroepsgroepen die gaan werken met jeugd) blijven ver achter. Er is geen regulier aanbod op dit onderwerp (en als het er is, is het minimaal en facultatief). Eerdere aanbevelingen van MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut om *leren signaleren* onder te brengen in het *competentiegericht leren* zijn vooralsnog gebleven bij veelal nog niet geconcretiseerde intenties van een verzameling betrokken instellingen.

Zorg

Preventie, signaleren en melden (zoals vanuit het onderwijs) zijn belangrijke stappen in het zorgcontinuüm. Omdat de Regionale aanpak streeft naar samenhang in het hele zorgcontinuüm kijken we in de volgende voortgangsrapportage nader naar het hulpaanbod en zorgvernieuwing. Zorg lijkt vooralsnog nauwelijks gethematiseerd, al zijn er al jaren signalen uit het veld over een (kwalitatief en kwantitatief) tekort aan op kindermishandeling toegesneden zorg. Omdat dit (vaak regio-overstijgende) probleem essentieel is voor de aanpak zal de volgende voortgangsrapportage dieper ingaan op wat de regio's zelf aangeven over het hulpaanbod na

kindermishandeling. De actuele discussie over tekortkomingen in de medische en forensische diagnostiek onderstreept het belang van het zorgaanbod.

Borging

De huidige voorlopers zijn niet dezelfde als de oorspronkelijke vier RAAK-pilots (Amsterdam-Noord, Zaanstad, Westelijke Mijnstreek en Flevoland). Borging is in deze vier pilotregio's dus geen vanzelfsprekendheid gebleken. Dit maakt de vraag actueel hoe dit thema in de komende projectperiode goed op de agenda van alle regio's kan worden gezet. Het volgende hoofdstuk gaat in op wat het Nederlands Jeugdinstituut nodig acht om tot een goede borging te komen.

6. Conclusies

De gezamenlijke ambitie van het Nederlands Jeugdinstituut, de spelers in het veld en van het ministerie voor Jeugd en Gezin is een sluitende aanpak kindermishandeling. Want kindermishandeling moet stoppen. Dat betekent: voorkomen, zo snel mogelijk signaleren en goed oppakken door hulp en bescherming als kindermishandeling toch nog voorkomt. Van belang is om te weten dat de advisering door het Nederlands Jeugdinstituut in de Regionale aanpak kindermishandeling een *proces*-gericht traject is. De tussen zomer 2008 en december 2010 te realiseren projectdoelen (regionaal werkplan, handelingsprotocol, scholingsplan etc.) zijn stappen in een proces. De basis is gelegd. Maar een sluitende aanpak kindermishandeling vergt een langduriger en grondiger inspanning. Kindermishandeling stopt immers niet in 2011. Wij (de implementeerders van de Regionale aanpak kindermishandeling) zijn bezig met randvoorwaarden. Het echte werk vergt een lange adem.

Tegen die achtergrond is het Nederlands Jeugdinstituut tevreden over de inspanningen en geboekte resultaten van de Regionale aanpak kindermishandeling per medio april 2010. De geleverde resultaten scheppen goede verwachtingen voor de rest van het kalenderjaar. Ook bloeien steeds meer *good practices* op. De verspreidbare *good practices* worden dit jaar verder verzameld en onder andere aangeboden in het borgingscongres op 14 februari 2011.

Implementatie vereist het creëren van draagvlak en vastleggen van randvoorwaarden, verbinding maken met interne en externe initiatieven, het voorleggen van knelpunten aan de juiste gremia en investeren in contacten met ketenpartners. Bij het implementatieproces van 2008-2010 lag en ligt het accent op het creëren van draagvlak, op netwerken, efficiënte samenwerking en samenhang.

We gaan we er van uit dat het afronden van eventuele onvoltooide stappen uit de *implementatiefase* gedaan wordt door de regio's zelf (zoals Nijmegen) met de regiocoördinatoren en de toegekende middelen voor de periode 2008-2010.

Borging is de volgende te nemen stap. Daarbij zal het zwaartepunt moeten liggen op daadwerkelijke uitvoering van de plannen van aanpak en de monitoring ervan. Voor een planmatige aanpak is het nodig scherper dan nu in beeld te krijgen wat aard en omvang van kindermishandeling zijn. Op basis daarvan kunnen regio's en gemeenten scherper prioriteren in hun beleid. Prestatie-indicatoren kunnen worden benoemd. Continuering van de netwerken en toezicht op de kwaliteit ervan is dan relevant. Doorontwikkeling, lerend vermogen en verbetering zijn daarbij aan de orde. Een herhaaldelijk signaal uit de regio's is dat de borging niet zal plaatsvinden zonder coördinatie. Er is regie nodig om de samenhang te consolideren, de kwaliteit benoemen, te volgen, te meten en te monitoren, Plan-Do-Check-Act cycli te organiseren in de provincies, centrumgemeenten en instellingen. En coördinatie en regie is nodig om erop toe te zien dat die PDCA-cycli blijven, werken en verbeteren.

Het Nederlands Jeugdinstituut beveelt aan om in ieder geval in het voorjaar van 2011 te starten met het implementeren van de ITJ-monitoringsinstrumenten en gebruik te maken van de bevindingen uit zowel de eindrapportages over de Regionale aanpak door het Nederlands Jeugdinstituut als het evaluatieonderzoek door Berenschot / Verwey-Jonker Instituut en het

onderzoek van de Gezondheidsraad naar zorgaanbod kindermishandeling. Daarnaast is het in 2011 tijd voor een borgingstraject. In de implementatiefase van de Regionale aanpak kindermishandeling (2008-2011) is een unieke structuur opgebouwd, die internationale belangstelling geniet. Meest voor de hand liggend is continuering van de (financiering van de) aanstelling van de Regiocoördinator voor de tijdsduur van 2011-2013 en de ombuiging van de functie naar een vaste aandachtsfunctionaris Huiselijk geweld en kindermishandeling in alle regio's (gemeenten en provincies). Deze functionaris zou onder andere aandacht kunnen besteden aan het realiseren van punten uit startfoto en werkplan die nog onvoldoende zijn opgepakt, aan een structurele cyclus van periodieke scholing voor professionals in de regio, en aan verdere borging van het regionaal handelingsprotocol en meldcode, in aansluiting op de verdere ontwikkelingen betreffende onder andere ASHG's en CJG's/ZAT's.

Ten tijde van deze voortgangsrapportage is nog niet bekend welk kabinet Nederland in 2011 heeft. De rol van toekomstige ministeries moet nog uitkristalliseren. Zo ook de toekomstige rol van landelijke koepelorganisaties zoals de VNG en MO-groep. Ook is nog niet bekend waar de discussie over het jeugdstelsel toe zal leiden. Toch kunnen we nu al een aantal zaken constateren. Verbetering van de rol van onderwijs, verbetering van diagnostiek m.b.t. kindermishandeling en verbetering van het zorgaanbod na kindermishandeling zijn nodig. De wet meldcode Huiselijk Geweld/Kindermishandeling zal naar verwachting in januari 2011 in uitvoering genomen worden en verdere implementatie behoeven. De Inspectie zal moeten gaan toezien op het effectief aanpakken van kindermishandeling. Verdere inzet van onder andere Integraal Toezicht Jeugd lijkt wenselijk, onder andere ten behoeve van de totstandkoming van studies naar aard en omvang, uitgaande van bestaande regionale registraties en databases. En verder ligt het in de lijn der verwachtingen dat de regie op de aanpak van kindermishandeling steeds meer bij de gemeenten en regio's komt te liggen.

Speerpunten voor de toekomst zoals het Nederlands Jeugdinstituut die nu ziet:

- Plan-Do-Check-Act-cycli (afgekort PDCA) ten aanzien van hele zorgcontinuüm
- Onderwijs (Primair en Voortgezet) expliciet betrekken
- Meldcode in de initiële opleidingen
- Zorgaanbod kindermishandeling (kwalitatief en kwantitatief)
- Diversiteit: Eergeweld, Vrouwelijke Genitale Verminking, interculturalisatie
- Toezicht (ITJ)
- Aanpak kindermishandeling in alle beleidscycli, inclusief als randvoorwaarde bij beschikkingen preventie, vroegsignalering, CJG/ZAT, veiligheidshuizen, Verwijsindex (VIR), effectieve jeugdzorg, justitiële interventies en nazorg
- Samenvoeging beleid en aanpak huiselijk geweld & kindermishandeling plus het zogeheten Kindspoor invoeren alle regio's
- Begeleidingsstructuren gericht op professionals en professionalisering
- Oppakken van hier nog niet genoemde knelpunten en aanbevelingen uit de volgende rapportages in 2011: de eindrapportage van het NJi over de Regionale aanpak kindermishandeling, de evaluatie van Berenschot/Verwey-Jonker Instituut en de rapportage van de Gezondheidsraad over het zorgaanbod kindermishandeling.
- Lerende netwerken
- Doorontwikkeling programma
- Kwantitatief onderzoek

- Kwalitatief onderzoek
- PDCA gebruik
- Landelijke expertgroepen
- Visitatie/benchmarking
- Monitoren
- Toezicht op de kwaliteit en borging van de netwerken van aandachtfunctionarissen deskundigheidsbevordering

Aanhaken bij

- Beter Beschermd
- Passend Onderwijs
- Integratie van het beleid ten aanzien van huiselijk geweld & kindermishandeling
- Wet meldcode vanaf 2011 (implementatiefase meldcode)
- Ondersteuningsaanbod voor professionals werkzaam in CJG
- Actieplan professionalisering jeugdzorg, inclusief CJG/ZAT
- Virtuele CJG-ontwikkeling
- Portals voor professionals
- Effectieve jeugdzorg
- Diversiteit in het jeugdbeleid
- ITJ
- LAAK / provinciale planning

De borging van de Regionale aanpak kindermishandeling in de jaren vanaf 2011 vereist in principe ook een tussenmeting, eindmeting en nametingen in samenhang met een (bij voorkeur iedere vier jaar herhaalde) studie naar prevalentie/incidentie van kindermishandeling, met vanaf het 2e jaar een tussenmeting op basis van een specifiek thema. Oog voor de (veelal lineaire) samenhang met huiselijk geweld is ook in deze metingen een vereiste.

Tot slot

Borging lijkt vanzelfsprekend, maar gaat niet vanzelf. Het programmaministerie voor Jeugd en Gezin heeft zich gecommitteerd aan de Regionale aanpak van kindermishandeling door de structuur met regiocoördinatoren te financieren vanaf medio 2008 tot 1 januari 2011. De alom gehoorde vrees is dat met het beëindigen van deze structuur met regiocoördinatoren per januari 2011 de aanpak van kindermishandeling een zware slag wordt toegediend. Wij hopen dat de volgende regering onze suggestie ter harte neemt voor continuering c.q. ombuiging van de functie van regiocoördinator naar een vaste aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling.

Bijlage 1: Tabel mijlpalen / procesafspraken per 15 april 2010

De volgende zaken worden in deze bijlage gepresenteerd in tabelvorm, per regio/centrumgemeente.

1. Startfoto

Kolommen: 1. In voorbereiding, 2. Gereed

2. Regionaal werkplan

Kolommen: 1. Nog geen actie, 2. In voorbereiding, 3. Concept gereed, 4. Bestuurlijk goedgekeurd

3. Regionaal handelingsprotocol

Kolommen: 1. Nog geen actie, 2. In voorbereiding, 3. In uitvoering

4. Regionaal scholingsplan

Kolommen: 1. Nog geen actie, 2. In voorbereiding, 3. In uitvoering

5. Voortgang algemeen:

Kolommen: 1. Later gestart, 2. Regulier, 3. Voorloper

Peildatum 15 april 2010	Startfoto		Regionaal werkplan				Regionaal handelings-protocol			Regionaal scholingsplan			Voortgang algemeen		
	In voorbereiding	Gereed	Nog geen actie	In voorbereiding	(Concept) gereed	Bestuurl goedgek	Nog geen actie	In voorbereiding	In uitvoering	Nog geen actie	In voorbereiding	In uitvoering	Later gestart	Regulier	Voorloper
Alkmaar		X				X		X			X			X	
Almere		X				X		X				X		X	
Amersfoort		X				X		X			X			X	
Amsterdam		X				X		X			X			X	
Apeldoorn		X				X		X			X			X	
<i>Arnhem</i>		X				X			X		X			X	
<i>Arnhem-Achterhoek</i>		X				X		X			X			X	
Breda		X				X			X			X		X	
Delft		X				X		X			X			X	
Den Bosch		X				X		X				X		X	
Den Haag		X			X			X			X			X	
Den Helder		X				X		X				X		X	
Dordrecht		X				X		X				X		X	
Ede		X				X		X			X			X	
Eindhoven		X				X			X			X			X
Emmen		X				X		X			X			X	
Enschede		X				X		X				X		X	
Gouda		X				X		X				X		X	
Groningen		X				X		X			X			X	
Haarlem		X				X		X			X			X	
Heerlen		X				X		X				X		X	
Helmond		X				X		X				X			X
Hilversum		X				X		X			X			X	
Leeuwarden		X				X		X				X			X
Leiden		X				X		X				X		X	
Maastricht		X			X			X				X		X	
Nijmegen		X		X			X			X			X		
Rotterdam		X			X			X			X			X	
Spijkenisse		X			X			X			X			X	
Tilburg		X				X		X				X		X	
Utrecht		X				X		X			X			X	
Venlo		X			X				X			X		X	
Vlaardingen		X			X			X			X			X	
Vlissingen		X				X			X			X			X
Zaanstad		X				X		X				X		X	
<i>Zwolle IJsselland</i>		X				X		X			X			X	
<i>Zwolle Noord-Veluwe</i>		X				X		X			X			X	
Totaal	0	37	0	1	6	30	1	31	5	1	19	17	1	32	4

Bijlage 2: Tabel planning en prognose mijlpalen

In deze bijlage is een tabel opgenomen waarin de planningen en prognoses van de regio's / centrumgemeenten worden gepresenteerd over de volgende zaken:

1. Is de regiocoördinator nog aangesteld na 2010?
2. Is het regionaal werkplan gereed, of wanneer wordt dit verwacht? En is op dit gebied op korte termijn actie gewenst door regiocoördinator, implementatieadviseur / NJi of landelijke stuurgroep?
3. Is het regionaal handelingsprotocol gereed, of wanneer wordt dit verwacht? En is op dit gebied op korte termijn actie gewenst door regiocoördinator, implementatieadviseur / NJi of landelijke stuurgroep?
4. Is het regionaal scholingsplan gereed, of wanneer wordt dit verwacht? En is op dit gebied op korte termijn actie gewenst door regiocoördinator, implementatieadviseur / NJi of landelijke stuurgroep?

Na de tabel zelf volgen per regio / centrumgemeente korte toelichtingen door de regiocoördinatoren of implementatieadviseurs van het Nederlands Jeugdinstituut.

Planning mijlpalen per 15 april 2010	RC aangesteld na 2010 ?	Regionaal Werkplan	Regionaal handelingsprot ocol	Regionaal scholingsplan
Centrum- gemeenten		gereed = X of verwachte datum	gereed = X of verwachte datum	gereed = X of verwachte datum
Alkmaar	Nee	X	Januari 2011	Juli 2010
Almere	Nee	X	Juni 2010	X
Amersfoort	16 03 2011	X	Dec. 2010	Dec. 2010
Amsterdam	Nee	X	Medio 2010	Einde 2010
Apeldoorn	Nee	X	Nov. 2010	Juni 2010
Arnhem	Niet bekend	X	X	Juni 2010
Arnhem- Achterhoek	Niet bekend	X	Juni 2010	Juni 2010
Breda	1-11-2011	X	X	X
Delft	1-7-2011	X	d.d. ?	d.d.?
Den Bosch	1-8-2011	X	Eind 2010	X
Den Haag	Niet bekend	X	d.d. ?	d.d. ?
Den Helder	Nee	X	Nov. 2010	X
Dordrecht	In aanvraag	X	d.d. ?	X
Ede	Nee	X	Juni 2010	Juni 2010
Eindhoven	8 uur stad Eindhoven, niet voor de regio	X	X	X
Emmen	In aanvraag	X	Dec. 2010	Dec. 2010
Enschede	31-12-2011	X	Aug. 2010	X
Gouda	niet bekend	X	d.d. ?	X
Groningen	31-12-2011	X	Dec. 2010	Dec. 2010
Haarlem	Nee	X	Sept. 2010	Nov. 2010
Heerlen	1-4-2011	X	d.d. ?	X
Helmond	1-10-2011	X	d.d. ?	X
Hilversum	Niet bekend	X	December 2010	Scholing vanaf mei 2010
Leeuwarden	31-12-2011	X	Dec. 2010	X
Leiden	Nee	X	d.d. ?	X
Maastricht	Niet bekend	X	d.d. ?	X
Nijmegen	1-6-2012	Najaar 2010	2011	2011
Rotterdam	Niet bekend	X	Eind april 2010	Eind april 2010
Spijkenisse	Niet bekend	X	Eind april 2010	Eind april 2010
Tilburg	Niet bekend	X	April tot dec 2010	X
Utrecht	Nee	X	Dec. 2010	Dec. 2010
Venlo	Nee	X	X	X
Vlaardingen	Niet bekend	X	Eind april 2010	Eind april 2010
Vlissingen	Nee	X	X	X
Zaanstad	1-9-2011	X	Dec.2010	X
Zwolle IJsselland	Niet bekend	X	Okt. 2010	Okt. 2010
Zwolle Noord- Veluwe	Nee	X	Juni 2010	Juni 2010

Toelichtingen bij de planningen en prognoses

<p>Alkmaar</p> <p>In het kader van het regionaal handelingsprotocol is een plan van aanpak gemaakt. Er worden twee sporen gehanteerd.</p> <p>Enerzijds richt de regio zich op besturen/hoger management van de ketenpartners. Doel is introduceren belang handelingsprotocol, ruimte laten geven aan medewerkers om hier vanuit de praktijk aan te werken en verwerven draagvlak voor ondertekening in december. Gesprekken afgerond voor half juli.</p> <p>Anderzijds is er een tweede spoor vanuit de praktijk: eerst een heisessie (juni 2010) met AMK, SHG, BJZ crisisdienst en CJG. Doel: rollen verhelderen en samenwerkingsafspraken aanscherpen (NB: met name met CJG ontbreken goede afspraken nog). Van daaruit wordt in kaart gebracht welke samenwerkingsafspraken met ketenpartners moeten worden gemaakt of aangescherpt. In platform huiselijk geweld worden deze afspraken op het niveau van teamleiders en beleidsmedewerkers nader uitgewerkt. Eindconferentie en ondertekening handelingsprotocol in jan 2011.</p> <p>In het kader van het scholingsplan wordt op dit moment geïnventariseerd bij ketenpartners en onderwijs wat er aanwezig is aan protocollen, of er aandachtsfunctionarissen zijn en welke scholingsbehoefte er is. Dit moet leiden tot een scholingsaanbod op maat en gericht op (zo nodig nog aan te stellen) aandachtsfunctionarissen. Scholingsplan gereed juli 2010. Uitvoering vanaf september 2010, zo nodig doorloop in 2011.</p>
<p>Almere</p> <p>Het handelingsprotocol wordt opgenomen in ZorgOog, een digitaal handboek voor alle CJG's in Flevoland. Programma van eisen wordt nu opgesteld, daarna aanbesteding en vervolgens bouwen. Planning is na de zomer ZorgOog in gebruik te nemen.</p> <p>Het scholingsplan is geheel gebaseerd op ZorgOog en gaat uitgevoerd worden tot eind 2012. Momenteel wordt draaiboek gemaakt, verwachting is dat voor de zomer gestart wordt met uitvoering. Alle Flevolandse gemeenten + provincie financieren mee. Komende weken gaan de regiocoördinatoren diverse gesprekken voeren met organisaties die medewerkers laten scholen om draagvlak te creëren. Verwachting is dat minimaal 700 mensen worden geschoold.</p>
<p>Amersfoort</p> <p>De regiocoördinator werkt voortdurend aan de borging van de aanpak kindermishandeling door continue afstemming van de acties, plannen en ontwikkelingen tussen de gemeenten en de uitvoerende instellingen. De ontwikkeling van een regionaal handelingsprotocol wordt in gezamenlijkheid uitgevoerd door de beide regiocoördinatoren (Utrecht en Amersfoort) met als inzet een provinciaal protocol, hetgeen geen simpele opgave is.</p>
<p>Amsterdam</p> <p>De borging van RAAK/RAK heeft een langere adem nodig. Voor een goede borging graag actie vanuit J&G.</p> <p>Daarbij is het veld erg in beweging, bijvoorbeeld met de komst van het basismodel meldcode. Het is belangrijk de samenhang aan te houden!!</p> <p>Wat betreft uitvoering van het scholingsplan geeft Amsterdam veel aandacht aan de scholing van het netwerk van aandachtsfunctionarissen, plus aansluiting op implementatie van het Basismodel meldcode.</p>
<p>Apeldoorn</p> <p>T.b.v. het regionale handelingsprotocol wordt de regio graag gevoed door voorbeeldprotocollen vanuit het NJi/implementatieadviseur en/of Jeugd en Gezin.</p>
<p>Arnhem</p> <p>Zorgcoördinatie model is al operationeel. Wordt aangescherpt en verder uitgewerkt in de werkgroep, waarvan kernpartners CJG en BO-CJG en RAAK-regiocoördinator deel van uitmaken</p>

<p>Regionaal scholingsplan loopt hiermee parallel. Scholing zorgcoördinatie start najaar 2010, in samenspraak met RAAK en BO-CJG. En provinciaal (Gelders) scholingsplan vroegsignalering is in ontwikkeling.</p>
<p>Breda Breda loopt een andere route omdat zij zijn aangehaakt bij HG. Er is een stilstand geweest maar nu zijn er veel ontwikkelingen waarin RAK positie heeft, twee werkgroepen zijn bezig met de speerpunten en daaruit is een scholingsplan ontstaan.</p>
<p>Den Bosch Een aantal gemeenten (De regio Den Bosch kent vijf districten, waarvan er twee/drie dreigen af te vallen) hebben het regionaal handelingsplan niet geaccepteerd en willen de aanpak kindermishandeling geen onderdeel van beleid laten worden. Reden is niet geheel helder (vermoeden is grote broer effect), men zegt dat de aanpak kindermishandeling opgenomen wordt in het CJ&G, echter er zijn nog geen daadwerkelijke aanwijzingen daarvoor. Deze gemeente zijn uitdrukkelijk en herhaalde malen uitgenodigd voor werkgroepen etc. maar hebben verstek laten gaan. Ze zijn op de hoogte geweest van het regionale handelingsplan, is ook in de diverse groeistadia naar hen gestuurd maar hebben nooit gereageerd. Nu het definitief is geworden, haken ze af. Argumentatie is niet steekhoudend. Betrokken zorginstellingen in die regio's werken wel actief mee om uitvoering te geven aan de RAK. dus in de uitvoering gaat het door. Actie: De IA neemt contact op met beleidsambtenaren om stil te staan bij hun weigering mee te doen en de weigering om e.e.a. op te nemen in beleid. De ambtenaren worden uitgenodigd om in de vorm van een <i>decisionroom</i> sessies (ITJ werkwijze) te komen tot andere inzichten en besluiten. Mocht dit niet leiden verandering van stellingname zal de RC met haar leidinggevende de wethouder van de centrumgemeente vragen met zijn collega's van deze gemeenten contact op te nemen. Mocht dat niet leiden tot aansluiten wordt zo nodig de landelijke stuurgroep ingezet.</p>
<p>Den Helder Scholing (op maat) en maken instellingsprotocollen zijn gestart. Instellingen in het onderwijs (BO, VO en ROC), ziekenhuis, huisartsenpost, huisartsen, JAT's/VAT's, tienercentra, ketenpartners Steunpunt zijn bezig met opstellen instellingsprotocol. Voorbereiding sportverenigingen en woningbouwcorporaties loopt. Kinderopvang en zorgaanbieder Parlan hebben alle een instellingsprotocol en inspectie neemt naleving erop over. Kinderopvang heeft eerste overleg van aandachtsfunctionarissen in juni 2010. Regionaal handelingsprotocol is in voorbereiding. Eergerelateerd geweld wordt hierin meegenomen. Wordt digitaal. Zal op 25-11-2010 gereed zijn en worden gepresenteerd op afsluitende werkconferentie. Borging: plan van begeleiding aandachtsfunctionarissen in 2011 is ingediend bij regiogemeenten.</p>
<p>Eindhoven Geen bijzonderheden, het project loopt goed.</p>
<p>Emmen De invoering van de wettelijke meldcode is voor regio Emmen een goed middel om het regionaal handelingsprotocol te ontwikkelen en daarbij alle betrokken partijen te binden aan de aanpak kindermishandeling, dus gemeenten, provincie en de uitvoerende partijen. Informatiebijeenkomst samen met regio Groningen over de invoering was succesvol. Meer samenhang in Drenthe van de verschillende initiatieven aanpak kindermishandeling is wenselijk.</p>
<p>Enschede Zoals in het regionale werkplan Regionale aanpak kindermishandeling Twente te lezen valt zijn er vijf prioriteiten gesteld waarmee gestart wordt in 2010. Er is een ontwikkelgroep Regionale aanpak kindermishandeling ingesteld die werkgroepen heeft geformeerd voor de vijf prioriteiten. De werkgroepen zijn in het stadium van 'starten'; de voorzitters plannen nu de</p>

<p>eerste bijeenkomsten. Voor wat betreft de RAAK-scholing: deze valt integraal binnen het CJG-scholingstraject.</p> <p>Als ontwikkelgroep gaan we ervan uit dat de planning zoals genoemd in het plan van aanpak voor de afzonderlijke prioriteiten wordt aangehouden en gehaald.</p> <p>Prioriteit 5 'Communicatie' is in algemene zin doorgeschoven naar het project CJG Twente .</p> <p>Geen communicatie alleen gericht op Regionale aanpak kindermishandeling, maar samenvoegen met de CJG ontwikkelingen en laten aansluiten bij landelijke ontwikkelingen, is het devies.</p>
<p>Groningen</p> <p>De nieuwe regiocoördinator is gestart. Het scholingsplan is in ontwikkeling met als resultaat dat in september 2010 gestart wordt met trainingen. De kinderopvang van Meander in Oost Groningen start trainingen in mei a.s. voor haar beroepskrachten.</p> <p>Invoering meldcode is concreet actiepoint voor regio Groningen om toe te werken naar een eventueel regionaal handelingsprotocol. Gekeken moet worden of het samenwerkingsconvenant van de verwijzindex Zorg voor Jeugd Groningen voldoet als regionaal handelingsprotocol.</p> <p>Het ASHG en Bureau Jeugdzorg starten samen met de SEH van het UMCG aan een proeftuin aanpak kindermishandeling.</p> <p>Groningen laat de aanpak kindermishandeling doorlopen in heel 2011</p>
<p>Heerlen</p> <p>Op provinciaal–bestuurlijk niveau vindt er overleg plaats m.b.t.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. borging van resultaten 2. acties richting (HBO)opleidingen inzake uitbreiding/aanpassing van het curriculum, gericht op ‘signalering’, 3. uitbreiding van de convenantpartners meldcode HG-KM <p>Een ambtelijke werkgroep zal tbv vervolgoverleg in het najaar deze onderwerpen voorbereiden/uitwerken en een voorstel formuleren. IA maakt deel uit van deze werkgroep. Deelnemers aan dit bestuurlijk overleg zijn de wethouders van Venlo, Heerlen en Maastricht gedeputeerde provincie Limburg.</p>
<p>Helmond</p> <p>Geen bijzonder heden, het project loopt goed.</p>
<p>Hilversum</p> <p>De borging van RAAK na 2010 is een punt van zorg. De uitvoering scholingsplan en het maken van het handelingsplan worden nu opgepakt. De tijd tot eind 2010 is te kort om alle afspraken ook daadwerkelijk nu al te borgen. Met projectgroep van Gooi en Vechtstreek en met de implementatieadviseur van het NJi wordt dit goed gecommuniceerd. Het blijkt lastig om het onderwijs (PO en VO) in het scholingsplan te betrekken.</p>
<p>Maastricht</p> <p>Op provinciaal–bestuurlijk niveau vindt er overleg plaats m.b.t.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. borging van resultaten 2. acties richting (HBO)opleidingen inzake uitbreiding/aanpassing van het curriculum, gericht op ‘signalering’, 3. uitbreiding van de convenantpartners meldcode HG-KM <p>Een ambtelijke werkgroep zal tbv vervolgoverleg in het najaar deze onderwerpen voorbereiden/uitwerken en een voorstel formuleren. IA maakt deel uit van deze werkgroep. Deelnemers aan dit bestuurlijk overleg zijn de wethouders van Venlo, Heerlen en Maastricht gedeputeerde provincie Limburg.</p>
<p>Nijmegen</p> <p>Projectstructuur wordt eind april 2010 naar verwachting definitief vastgesteld.</p> <p>September 2010: grote startconferentie voor hele regio Nijmegen en Rivierenland.</p> <p>Werkplan voor zowel Nijmegen als Rivierenland wordt in het najaar van 2010 gerealiseerd.</p>

<p>Rotterdam De regiocoördinator heeft in april een consultatieronde met alle gemeenten in de regio gehouden om tot een definitief gezamenlijk plan van aanpak te komen. Dit op basis van een uitgewerkt concept dat al met alle relevante partijen is kortgesloten. Streven is zoveel mogelijk acties te beleggen bij gemeenten en lokale uitvoeringsorganisaties, zodat na 2010 RAK niet stopt. In dit gezamenlijk plan van aanpak zitten ook de regionale meldcode en het scholingsplan.</p>
<p>Spijkenisse De regiocoördinator heeft in april een consultatieronde met alle gemeenten in de regio gehouden om tot een definitief gezamenlijk plan van aanpak te komen. Dit op basis van een uitgewerkt concept dat al met alle relevante partijen is kortgesloten. Streven is zoveel mogelijk acties te beleggen bij gemeenten en lokale uitvoeringsorganisaties, zodat na 2010 RAK niet stopt. In dit gezamenlijk plan van aanpak zitten ook de regionale meldcode en het scholingsplan.</p>
<p>Tilburg Het regionaal handelingsplan wordt opgenomen in een digitale routekaart. Per professionele doelgroep: 1) kinderopvang; 2) gemeentelijke hulpverlening (artsen/consultatie, GGD, volwassenenzorg, maatschappelijk werk, ggz, thuiszorg, etc.); 3) onderwijs. wordt deze routekaart ontwikkeld op basis van bestaande meldcode. In de scholing (die gefaseerd in het aankomend jaar wordt gegeven, is al begonnen met de kinderopvang (1000 deelnemers)) wordt het werken met deze digitale routekaart opgenomen. Onderwijs is weigerachtig, ze geven aan dat ze al zoveel moeten. Er vinden gesprekken plaats met het onderwijs.</p>
<p>Utrecht Gezamenlijke ontwikkeling regionaal handelingsprotocol met regio Amersfoort tot een provinciaal protocol. Onderdeel van het provinciaal protocol is het doorontwikkelen van het digitaal protocol voor JGZ en primair onderwijs. Het project Regionale aanpak kindermishandeling wordt in december 2010 in regio Utrecht afgerond.</p>
<p>Venlo Op provinciaal –bestuurlijk- niveau vindt er overleg plaats m.b.t.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. borging van resultaten 2. acties richting (HBO)opleidingen inzake uitbreiding/aanpassing van het curriculum, gericht op ‘signalering’, 3. uitbreiding van de convenantpartners meldcode HG-KM <p>Een ambtelijke werkgroep zal t.b.v. vervolgoverleg in het najaar deze onderwerpen voorbereiden/uitwerken en een voorstel formuleren. IA maakt deel uit van deze werkgroep. Deelnemers aan dit bestuurlijk overleg zijn de wethouders van Venlo, Heerlen en Maastricht gedeputeerde provincie Limburg.</p>
<p>Vlaardingen De regiocoördinator heeft in april een consultatieronde met alle gemeenten in de regio gehouden om tot een definitief gezamenlijk plan van aanpak te komen. Dit op basis van een uitgewerkt concept dat al met alle relevante partijen is kortgesloten. Streven is zoveel mogelijk acties te beleggen bij gemeenten en lokale uitvoeringsorganisaties, zodat na 2010 RAK niet stopt. In dit gezamenlijk plan van aanpak zitten ook de regionale meldcode en het scholingsplan.</p>
<p>Zaanstad De RC is later gestart (per maart 2009) en kan daarom langer doorgaan (1-9-2011). Algemeen geldt dat per eind 2010 RAAK afloopt, hoe vindt vervolg van borging plaats? Ook in het licht van de wet meldcode per 1 jan. 2011? Bij het regionaal handelingsprotocol nemen we wat langer de tijd om de aanpak Kindermishandeling te verknopen aan de Multiprobleemgezin-aanpak, Regionale Verwijsindex,</p>

routing Veiligheidhuis, routing CJG, SHG en meldpunt GGD. Wij zien het Regionaal Handelingsprotocol vooral als de praktische uitwerking van alle routingvraagstukken, waarbij namen en rugnummers gekoppeld worden aan verantwoordelijkheden.

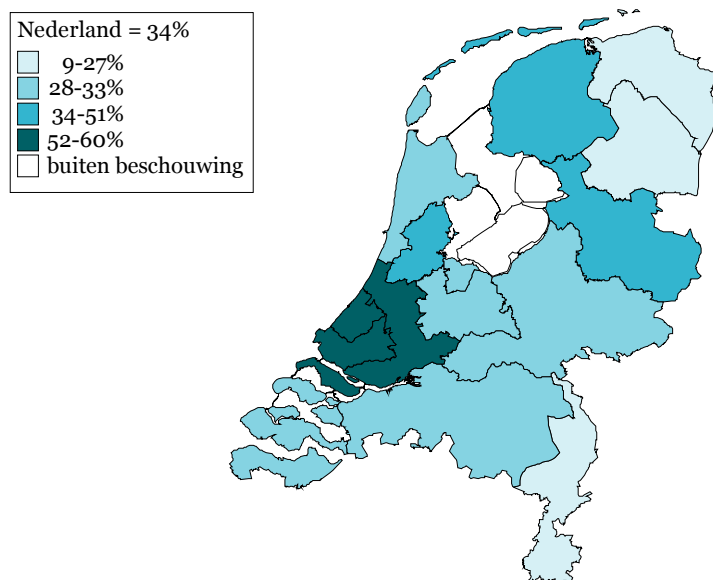
Zwolle IJsselland

Voor scholing wordt aangesloten bij het CJG-scholingstraject in de regio. Waar de scholing zich op moet richten (doelgroepen, thema's) wordt de komende maanden geïnventariseerd. De invulling/ wijze van organisatie wordt met de provincie en centrumgemeente nader bepaald.

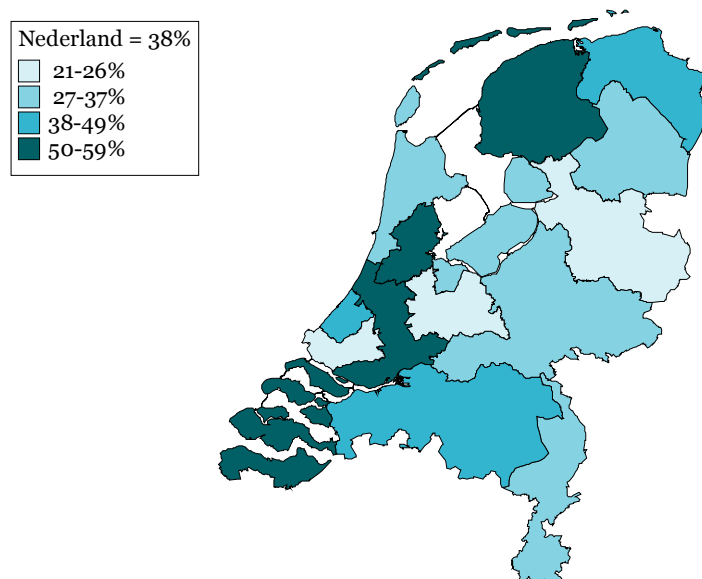
Bijlage 3: Meldprotocol kindermishandeling in het onderwijs in kaart gebracht

PO-Scholen met een meldprotocol kindermishandeling naar provincies/ grootstedelijke regio's*, 2005 (n=471)

(*) De resultaten voor Flevoland zijn vanwege te kleine aantallen in de respons (<15) niet afgebeeld.

VO-Scholen met een meldprotocol kindermishandeling naar provincies/ grootstedelijke regio's, 2009 (n=670)

Bron: Paolo van der Steenhoven & Dolf van Veen (2010, nog niet gepubliceerd). NJi-Monitor Leerlingenzorg en Zorg- en adviesteams in het voortgezet onderwijs 2009. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.